

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1022

18. STUDENOGA 2022. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Pobjeda liste »Hrvati i dalje Zajedno«

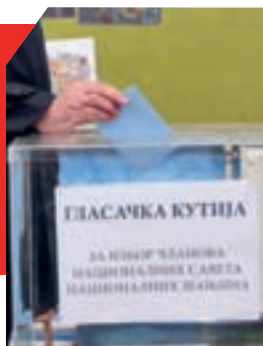
Politika kontinuiteta

SADRŽAJ

10

Neposredni izbori
za nacionalnomanjinska vijeća

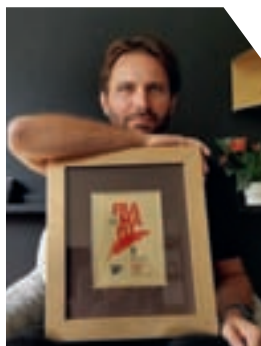
**Podijeljeni glasovi
i povijesne pobjede**

12

Hrvoje Ivančić, povjesničar,
putopisac i novinar

**Obrazovanje Roma
je ključ problema,
a on se gura pod tepih**

20

Proslava 75 godina djelovanja
časnih dominikanki u Subotici

**Bile časne –
bile i jesu tu**

23

Tradicionalni odlazak
na zagrebački sajam knjiga

**Srednjoškolci
na Interliberu**

30

Predstava *Legenda o Vjetropirki*
**Ljubav vrednija
od šoldi**

34

125. obljetnica izgradnje crkve
u Surčinu

**Nijemi svjedok
bogate povijesti**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Opet izbori

Prošla nedjelja ponovno je bila izborna. Doduše, ovoga puta izborni dan nije bio za sve već samo za one koji su upisani u poseban popis birača nacionalnih manjina ili su kao elektori birali na elektorskim skupštinama. Glasalo se na 949 biračkih mjesta, a istovremeno su održane elektorske skupštine za četiri nacionalne manjine. Kako je prije izbora priopćila Republička izborna komisija, pravo glasa imalo je 456.199 birača. Glasalo ih je daleko manje.

I kod izravnih i kod elektorskih izbora izbor je bio od jedan do pet. Ili u prijevodu: birači su mogli glasati između jedne i pet ponuđenih lista. I sada će neki svakako ustvrditi kakav je to izbor i pobjeda kada se glasati može samo za jednu listu.

Njima bi se moglo odgovoriti: na izborima su mogli sudjelovati svi, sa svojim listama, kandidatima i programima. Jest, posao je to, potrebni su ljudi na terenu, potrebna je organizacija, pa i financije, ali tko god misli da bi znao i mogao raditi bolje imao je sada priliku ući u izbornu utrku i uzeti dio mjesta u nacionalnim vijećima. I obvezu i odgovornost.

Među onima koji su birali samo jednu listu su i Hrvati. Budući da je lista koju je predvodio Demokratski savez Hrvata u Vojvodini imala 87 od ukupno 88 elektora, već nakon što su predani potpisi za elektore znalo se da će poslije 13. studenoga biti nastavljen kontinuitet IV. saziva HNV-a. I kontinuitet jedinstvene liste unutar HNV-a. Jedina neizvjesnost bila su imena 29 onih koji će činiti buduće Vijeće. Trajala je ta neizvjesnost dva dana do izbora, kada su priopćena imena kandidata za vijećnike.

A u izborni proces prethodno vodstvo Hrvatskog nacionalnog vijeća ušlo je s »kapitalom« prethodnog četverogodišnjeg rada. Prije četiri godine dana su ambiciozna obećanja. Poslije četiri godine, kada se podvuče crta, nije pretjerano reći kako je mnogo od obećanog i urađeno. Kreću nove četiri godine, nova obećanja, novi izazovi. U možda malo lagodnijoj poziciji, jer su Hrvati sada manjina koja ima i »svog« ministra.

Za one druge nova prilika je za četiri godine. Do tada će i rezultati popisa, pa će za neka nacionalna vijeća izbori biti drugačiji, kao i broj vijećnika.

Z. V.

Dan sjećanja na žrtvu Vukovara 1991.

Ovogodišnji program Dana sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. započeo je 11. studenoga te traje do 20. studenoga. Kao i svake godine, program obuhvaća razne manifestacije kulturnog te edukativnog karaktera, a u njega su uključene gradske ustanove te udruge proizišle iz Domovinskog rata.

Ove godine će uz hrvatske branitelje te članove obitelji poginulih, nestalih, ubijenih, nasilno odvedenih i umrlih hrvatskih branitelja Vukovara kolonu sjećanja povesti i oni koji su kao djeca pretrpjeli ratna razaranja Vukovara.

U dvorištu Nacionalne memorijalne bolnice *Dr. Juraj Njavro* Vukovar će 18. studenoga u 10 sati započeti program pod nazivom »Vukovar – mjesto posebnog domovinskog pijeteta«.

Po završetku programa krenut će Kolona sjećanja koja će iz dvorišta bolnice krenuti uobičajenom trasom do Memorijalnog groblja žrtava iz Domovinskog rata gdje će uslijediti odavanje počasti polaganjem vijenaca te sveta misa.

»Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje državni je blagdan koji se u Hrvatskoj obilježava 18. studenoga u sjećanje na dan kada je 1991. slomljena herojska obrana grada Vukovara, počinjen pokolj u Škabrnji te kada su svoje junaštvo iskazali branitelji Saborskoga, Slunja, Cetingrada te Rakovice. Bitka za Vukovar, u kojoj je sudjelovalo oko 1.800 branitelja, započela je 25. kolovoza, a završila 18. studenoga 1991. Do tragičnog sloma obrane grada poginule su 1.624, a ranjeno više od 2.500 osoba. U koncentracijske logore odvedeno je oko 7.000 zarobljenih branitelja i civila, a iz grada je prognano oko 22 tisuće njegovih stanovnika. Na popisu zatočenih i nestalih osoba iz Domovinskog rata još je nekoliko stotina osoba s vukovarskog područja. Uz žrtvu Vukovara, prisjećamo

se i pokolja 43 hrvatska civila u Škabrnji koji su istoga dana 1991. godine počinili pripadnici JNA-a i srpski pobunjenici, koji su Škabrnju po okončanju napada spalili i u potpunosti uništili, a katoličku crkvu do temelja srušili. Nakon što je selo opustošeno, cijeli je kraj miniran. Oni civili koji su bili pošteđeni kasnije su predani hrvatskoj strani u mjestu Pristeg, a muškarci su zatočeni u kninskim logorima te kasnije razmijenjeni«, navodi se na portalu Hrvatskoga sabora.

Gradonačelnik **Ivan Penava** istaknuo je kako je još od 1997. godine uvriježen stav da su objavom programa Dana sjećanja na žrtvu Vukovara u Vukovar pozvani svi koji mu žele iskazati pijetet za podnesenu žrtvu 1991. godine.

»U Vukovar su svi pozvani i dobrodošli, no ipak, kako bi do izražaja došla širina i uključivost, imam potrebu dodatno uputiti pozive određenima jer jedina stranka, a koja je ključan i bitan čimbenik Vlade Hrvatske – Samostalna demokratska srpska stranka, kao i dio građana Vukovara, izbjegava Kolonu sjećanja i pravi se da se 1991. godina u Vukovaru nije dogodila, da naš grad nije srušen sa zemljom te da nije bio meta brutalne agresije. Ni ove godine ne dvojim da će Kolona sjećanja Vukovarovom proći dostojanstveno te da će ona biti masovna. Smatram kako su oni koji u medijima potiču napise da će u Vukovaru biti dvije kolone, na zadatku destrukcije Vukovara i Hrvatske te pronosjenja vijesti da je takva problematika u Vukovaru redovita i uobičajena. Jasna je činjenica da sva-

ke godine desetci, a nekada i stotine tisuća ljudi dođe u Vukovar na 18. studeni te da sve prođe u najboljem mogućem redu te bez ijednog incidenta«, rekao je Penava.

U koloni ove godine neće biti predsjednik Hrvatske **Zoran Milanović**, koji 18. studenoga odlazi u Škabrnju.

»Ja ću 17. doći u Vukovar na otkrivanje spomenika **Kati Šoljić** u organizaciji lokalnih ljudi i 4. Gardijske iz Splita, a 18. ću konačno otići u Škabrnju«, izjavio je predsjednik Milanović.

»Netko očito želi konflikt, to ovoga puta izgleda da nismo ni **Plenković** ni ja«, kazao je te odbacio nagađanja o dvjema kolonama.

Osudio je predsjednik i oskrnuće spomen-obilježja poginulim Vukovarcima nedaleko od Kupresa, koji je obišao prošlog tjedna, rekavši da će se Hrvatska potruditi da se otkriju počinitelji.

Prozivanja od strane gradonačelnika Penave **Milorad Pupovac** nije želio komentirati za medije.

H. R.

Obilježen Dan Vukovarsko-srijemske županije

Dan Vukovarsko-srijemske županije obilježen je 11. studenoga u Županji. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji događaju je prisustvovala predsjednica **Jasna Vojnić**, a prisutni su, među ostalima, bili predsjednik Vlade Hrvatske **Andrej Plenković**, ministar obrane **Mario Banožić** te domaćin vukovarsko-srijemski župan **Damir Dekanić**.

U okviru programa obilježavanja Dana Vukovarsko-srijemske županije upriličeno je svečano misno slavlje u crkvi Mučeništva sv. Ivana Krstitelja, odavanje počasti polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća svim poginulim i nestalim hrvatskim braniteljima i civilima Domovinskog rata te svečana sjednica Županijske skupštine.

APV: Natječaj za socijalno poduzetništvo

Pokrajinsko tajništvo za privredu i turizam, u suradnji s Kabinetom potpredsjednika Pokrajinske vlade i Savjetom za koordinaciju i praćenje aktivnosti u području ekonomskog razvoja, raspisalo je javni natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava privrednim subjektima za doprinos razvoju socijalne ekonomije AP Vojvodine u 2022. godini, u ukupnom iznosu od 5,5 milijuna dinara.

Potpredsjednik Pokrajinske vlade i predsjednik Savjeta **Branko Ćurčić** je istakao da socijalno poduzetništvo vidi kao jedno od ključnih rješenja u smanjenju stope nezaposlenosti i povećanju dodatne vrijednosti, kao i, prije svega, rješavanje jednog društvenog problema.

Ćurčić je rekao da Zakon o socijalnom poduzetništvu, koji je nakon deset godina usvojen u veljači ove godine, s odgođenom primjenom koja počinje 16. studenoga 2022., jasno definira kriterije koji bi se trebali ispuniti kako bi se stekao status socijalnog poduzeća, te predviđa i bazu socijalnih poduzeća u Agenciji za privredne registre.

»Ovo je prvi natječaj otkako je Zakon usvojen na teritoriju Srbije, koji podržava subjekte koji su do sada ispunjavali uvjete da se bave socijalnim poduzetništvom, a posebno one subjekte koji će od 16. studenoga biti upisani u poseban registar poduzeća koja obavljaju socijalnu djelatnost«, rekao je pokrajinski tajnik za privredu i turizam dr. **Nenad Ivanišević** i precizirao da se sredstva po ovom natječaju odobravaju po principu refundacije za nabavu osnovnih sredstava, odnosno strojeva ili opreme, koja su kupljena,

isporučena i isplaćena u cijelosti u razdoblju od 16. ožujka 2020. godine do dana zaključenja javnog natječaja, te da se visina odobrenih sredstava utvrđuje na osnovu dostavljenog računa-otpremnice, odnosno e-fakture ili ugovora-otpremnice s dobavljačem, prodavačem i izvoda računa iz banke.

Bespovratna sredstva se odobravaju u visini do 80 posto od kupovne vrijednosti bez PDV-a i bez zavisnih troškova nabave, a iznos odobrenih sredstava za refundaciju troškova može biti od 250.000 do 500.000 dinara, pri čemu odobrena sredstva mogu biti manja od traženih sredstava.

Pravo sudjelovanja imaju pravne osobe, registrirane za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, sa sjedištem, odnosno registriranim ogrankom na teritoriju AP Vojvodine, socijalne zadruge osnovane na teritoriju AP Vojvodine koje posluju radi ostvarenja socijalne, ekonomske i radne uključenosti i subjekti koji su stekli status socijalnog poduzetništva u smislu pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalnih poduzeća u cilju stjecanja dobiti.

Prijave se mogu podnijeti do 25. studenoga 2022. godine.

Ivanišević je još istakao kako očekuje veliki broj prijavljenih subjekata, te da će, počevši od 2022. godine, ovaj natječaj raspisivati svake godine u značajno većem opsegu sredstava.

Pobjeda liste »Hrvati i dalje ZAJedno«

Politika kontinuiteta

Lista »Hrvati i dalje ZAJedno«, čija je nositeljica dosadašnja predsjednica HNV-a Jasna Vojnić, pobijedila je na izborima za novi, peti saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća. Kao i na prošlim izborima 2018. godine, lista predvođena DSHV-om bila je jedina koja se kandidirala. Elektorska skupština održana je u Beogradu 13. studenoga

Uz nositeljicu liste **Jasnu Vojnić** novi vijećnici V. saziva HNV-a su **Nevena Baštovanović, Nataša Stipančević, Tanja Dulić, Margareta Uršal, Karolina Bašić, Ninoslav Radak, Vojislav Temunović, Lazar Cvijin, Marinko Katić, Denis Lipozenčić i Miroslav Kujundžić**, svi iz Subotice, **Mira Tumbas, Ljubica Vuković Dulić i Slavko Benčik** iz Tavankuta, **Matilda Pelhe** (Mala Bosna), **Josip Bako** (Đurđin), **Martina Kopunović** (Žednik), **Snežana Periškić i Željko Šeremešić** (Monoštor), **Tomica Vuković** (Sombor), **Mata Zec** (Sonta), **Mladen Šimić** (Vajska), **Vera Hornjak** (Petrovaradin), **Dario Španović** (Srijemska Mitrovica), **Hristina Štimac** (Ruma), **Darko Mendan** (Sot), **Snežana Pupić** (Batrovci) i **Nikola Pavlić** (Starčevo).

Kao i na prošlim izborima 2018. godine, lista predvođena DSHV-om (ovoga puta naziva »Hrvati i dalje ZA-

jedno«) bila je jedina koja se kandidirala. Na elektorskoj skupštini sudjelovalo je 83 od ukupno 88 elektora, koliko ih je u ranijem procesu uspjelo prikupiti najmanje 60 potpisa potpore. Gotovo apsolutna većina na skupštini, 82 elektora, bila je s liste »Hrvati i dalje ZAJedno« dok je jedan elektor (**Blaško Temunović** iz Subotice) bio samostalan. U konačnici, glasalo je 82 elektora, listu »Hrvati i dalje ZAJedno« podržalo je 80 elektora, a dva listića su bila nevažeća.

Vojnić: Postavljeni temelji

Nositeljica liste Jasna Vojnić u svom je govoru kazala kako su u prethodne četiri godine kroz institucionalno i kadrovsko snaženje postavljeni temelji za razvoj hrvatske zajednice.

»Protekle četiri godine bile su, malo je reći, plodne. Posloženi prioriteti, veliki entuzijazam, jasne vizije, zajedništvo i ogroman trud učinili su da danas uzdignute glave ponudimo kontinuitet razvoja naše zajednice u jednakom smjeru«, kazala je Vojnić.

Čestitke iz Hrvatske

Čestitke listi »HRvati i dalje ZAJedno« na izbornom uspjehu uputili su dužnosnici iz Hrvatske.

»Nastavljamo raditi na snaženju položaja nacionalne manjine u Srbiji, zaštiti njihovog nacionalnog identiteta i bogatog kulturnog naslijeđa«, poručio je ministar vanjskih i europskih poslova Hrvatske **Gordan Grlić Radman** na svojem Twitter nalogu.

»Čestitam Jasni (Vojnić) na svemu što je činila i siguran sam u jednako predano i kvalitetno djelovanje u zaštiti interesa hrvatskog naroda u Srbiji i ubuduće! U svemu će, kao i do sada, imati našu punu podršku!«, naveo je osječko-baranjski župan **Ivan Anušić** na svojoj Facebook stranici.

Govoreći o prioritetima V. saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća Vojnić je istaknula:

»Više terenskog rada, informativnih i edukativnih susreta u cilju obnove zajednice doprinijet će da institucije koje smo u proteklom razdoblju izgradili uistinu dobiju svoj smisao. Umrežavanje hrvatske akademske zajednice, stručnjaka, studenata, gospodarstvenika, jačanje mladeži i manifestacija mora se staviti među prioritete. U periodu koji je pred nama fokus također trebamo usmje-

riti i na jačanje pozicija i povezanosti s Republikom Srbijom. Uključenost u institucionalni i politički sustav koji smo izborili mora nam biti pokretač dugoiščekivane integracije u lojalne i zadovoljne građane Srbije koji snažno čuvaju i njeguju svoj nacionalni identitet. Odnos kakav smo izgradili s Hrvatskom mora se preslikati i na našu domicilnu državu Srbiju«, rekla je Vojnić.

Kada je riječ o obrazovanju, težit će se i dalje pozitivno percipiranom i kvalitetnom obrazovanju na hrvatskom jeziku.

»Podizanjem kvalitete odgojnog i obrazovnog rada, suvremenim metodama, učilima, udžbenicima, jačanjem jezičnih kompetencija nastavnog kadra kao i proširenjem mreže osnovnih škola i predškolskih ustanova radit ćemo na povećanju obuhvata djece u nastavi na hrvatskom jeziku. Potrebno je umrežiti, osnažiti i poticati studente te pomoći im da pronađu svoje mjesto u zajednici. Potrebno je i dalje raditi na osnivanju rekreacijsko-edukacijskog centra za usavršavanje na jadranskom primorju i Školskog centra u Subotici. Potrebno je sve primjere dobre prakse u obrazovanju proširiti u druge dijelove Bačke, Srijema i Banata jer naša budućnost ovisi o kvalitetnom obrazovanju u sadašnjosti«, rekla je ona.

Kada je u pitanju informiranje, potrebno je zajedno s *Hrvatskom riječi* povećati vidljivost i pozitivnu sliku hrvatske zajednice i u Srbiji i u Hrvatskoj. Kako je Vojnić navela, potrebno je povećati broj čitatelja i gledatelja povećanjem broja informativnih portala, otvorenim konferencijama za medije, osiguranjem stabilnog financiranja medija, opremanjem modernog studija i izradom vlastitog medijskog sadržaja te osnaživanjem kadra u redakcijama.

U području kulture bit će nastavljena tijesna suradnja sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, pružanje podrške udrugama kulture posredovanjem u dobivanju projekata i nastojat će se stvoriti jedinstvena kulturna

scena hrvatske zajednice. Posebni akcent bit će na snaženju udruga u Somboru, Sonti i Baču, osnivanju kazališta i scene na hrvatskom jeziku, muzeja Hrvata u Srbiji, podizanju kvalitete manifestacija i programa u kulturi i još jačoj povezanosti s Crkvom.

»Kako bi se svi veliki planovi i projekti mogli realizirati u V. sazivu neminovno će biti usmjeriti se na osnivanja razvojne agencije i podizanje njezinih kadrovskih kapaciteta. Hrvatsko nacionalno vijeće i u V. sazivu mora biti institucija otvorenih vrata i mobilnog ureda koja okuplja ljude svih obrazovnih skupina, dobi i socijalnog statusa, gdje se otvoreno razgovara o problemima uz puno međusobno povjerenje. V. saziv HNV-a će i dalje biti stjecište svih onih kojima je do napretka i razvoja hrvatske zajednice stalo, 'košnica' ljudi koji kreiraju razvojne programe unutar zajednice, centar koji ima plansko djelovanje spram mladih, sol Hrvatske, bogatstvo Srbije i oslonac koji skrbi o Hrvatima iz svih krajeva zemlje u kojoj živimo«, zaključila je Vojnić.

Vijećnici

Lista »HRvati i dalje ZAJedno« prikupila je 5.227 potpisa za 87 elektora (od 88) od kojih se biralo 29 vijećnika. Vijećnici su iz 15 mjesta – Starčevo, Batrovci, Sot, Ruma, Srijemska Mitrovica, Petrovaradin, Vajska, Sonta, Sombor, Monoštor, Žednik, Đurđin, Mala Bosna, Tavankut i Subotica. Sedam vijećnika mlađe je od 35 godina, a među 29 izabranih vijećnika 14 je žena.

Među najmlađim vijećnicima je Hristina Štimac iz Rume.

»Drago mi je što sam izabrana za vijećnicu. Aktivna sam u našem kulturno-umjetničkom društvu, ali mladi baš nemaju želju aktivirati se, pa vidim sebe u ulozi nekoga tko će pokušati potaknuti mlade Hrvate iz Rume da se aktiviraju u udruzi i samoj zajednici«, kazala je Hristina nakon izbora za vijećnicu V. saziva HNV-a.

»Suradnja s mjesnom zajednicom do sada je bila dobra, a kao vijećnica trudit ću se da tu suradnju dignemo

Žigmanov: Nastavak sinergijskog djelovanja

Predsjednik DSHV-a i ministar u Vladi Srbije **Tomislav Žigmanov** izrazio je zadovoljstvo ishodom izbora.

»Peti saziv HNV-a bit će saziv kontinuiteta – velike energije, posvećenog rada i odlučnog zalaganja za boljitak Hrvata u Srbiji. To je prepoznato od strane velikog broja Hrvata koji su dali potpis za čak 87 elektora s liste koju je predvodio DSHV«, kazao je on.

Dodao je kako je stranka na ovim izborima »potvrdila svoju neprikosnovenost među Hrvatima u Srbiji«.

»Kako se radi o sastavu Vijeća na čelu sa starom predsjednicom Jasnom Vojnić i DSHV-om kao stožernom snagom čvrsto vjerujem da ćemo na isti, sinergijski način nastaviti dalje zajedno djelovati«, zaključio je čelnik DSHV-a.

na još veću razinu. Zalagat ću se da u kući bana Jelačića HKPD *Jelačić* dobije svoje prostorije. Hrvati u Petrovaradinu su proteklih godina bili uplašeni, većina se izjašnjava kao Jugoslaveni, pa mi je želja okupiti naše ljude kako bismo ih upoznali s pravima koja imaju. Za ovih 20 godina ljudi nisu ni znali da recimo imaju pravo tražiti osobnu na svom jeziku», kaže vijećnica iz Petrovaradina Vera Hornjak.

Iz Banata vijećnik je Nikola Pavlić, pa, kao i u prošlom sazivu, banatski Hrvati imaju svog predstavnika.

»U prošlom sazivu Hrvatskog nacionalnog vijeća imali smo jednog elektora i jednog vijećnika. Sada imamo tri elektora i ponovo vijećnika, što je za banatske Hrvate veliki uspjeh. Čast mi je što sam vijećnik i truditi ću se da, kao što smo to uradili u Starčevu, osnažimo udrugu u Opovu. Bez političke potpore DSHV-a to ne možemo uraditi«, kazao je Pavlić.

Kao i u ranijim sazivima HNV-a, među 29 vijećnika je i vijećnik iz Sonte. U ovom sazivu to je Mato Zec.

»Izuzetna mi je čast što sam vijećnik, što oni koji su pravili listu za izbor vijećnika imaju povjerenja u mene. Za Sontu i udrugu značajno je što i dalje iz našeg sela imamo vijećnika. Imat ćemo sve informacije, a uz to Jasna Vojnić kazala je da će u narednom razdoblju podupirati udruge u Sonti, Plavnoj i Vajskoj, a nama je svaka, i najmanja, pomoć značajna«, kaže Zec.

Nakon što izabranim vijećnicima Republička izborna komisija (RIK) potvrdi mandat, oni imaju rok od 20 dana da održe konstituirajuću sjednicu HNV-a, imenuju predsjednika i formiraju izvršna tijela HNV-a.

D. B. P / Z. V.

DSHV: Snaga usmjerena na dobro Hrvata u Srbiji

Predizborna lista za V. saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća »HRvati i dalje ZAJedno« prikupila je potpise za 87 elektora – ukupno 5.227 građana svojim je potpisom dalo nama povjerenje. Elektora koji su prikupljali potpise izvan naše izborne platforme nije bilo puno, a samo je jedan prikupio dovoljan broj potpisa, što samo po sebi govori o našoj snazi, snazi koja će i ovoga puta biti usmjeravana i trošena za dobro Hrvata u Srbiji.

Nakon širokog kruga konzultacija i obavljenog usuglašavanja unutar institucija i organizacija hrvatske zajednice, Vijeće Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini je na sjednici održanoj u petak, 11. studenoga, donijelo jednoglasnu odluku o listi od 29 kandidata za vijećnike V. saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća na čijem je čelu nositeljica liste, dosadašnja predsjednica HNV-a Jasna Vojnić.

Kriteriji kojih smo se držali prilikom sastavljanja liste bili su sljedeći: a) pravedna teritorijalna zastupljenost budućih vijećnika (iz Banata, Srijema i Bačke – ukupno iz 15 naseljenih mjesta); b) ujednačena dobna i rodna struktura vijećnika; c) ravnomjerna zastupljenost svih segmenata zajednice – obrazovanje, kultura, informiranje i politika; d) obrazovna profilacija koja prati potrebe rada Vijeća; e) deakumulacija dužnosti, napose onih koji su izabrani ili imenovani u institucije državnih vlasti; te f) otvaranje prostora za mlađe osobe – 7 njih ima manje od 35 godina i prvi puta će biti vijećnici HNV-a.

Križanjem istih kriterija i razgovorima koji su vođeni proteklih dana unutar DSHV-a, sadašnjeg saziva HNV-a, hrvatskih udruga kulture, pojedinim svećenicima te elektorima, sastavljena je lista kandidata za vijećnike izborne platforme »HRvati i dalje ZAJedno« za V. saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Neposredni izbori za nacionalnomanjinska vijeća

Podijeljeni glasovi i povijesne pobjede

Pripadnici 19 nacionalnih manjina, koji su članove vijeća birali na neposrednim izborima, mogli su birati za liste u rasponu od pet do samo jedne. »Zajedno« i »složno« dominirali u nazivima lista

Republička izborna komisija je, dan nakon neposrednih izbora za članove nacionalnih vijeća nacionalnih manjina održanih 13. studenoga na 949 biračka mjesta, utvrdila i objavila preliminarne rezultate. Od 23 nacionalne manjine, 19 ih je biralo svoja nacionalna vijeća na neposrednim, a četiri na elektorskim izborima. Pravo glasa imalo je 456.199 birača.

Pripadnici 19 nacionalnih manjina, koji su članove vijeća birali na neposrednim izborima, mogli su birati za liste u rasponu od pet do samo jedne liste. Između pet lista mogli su birati Albanci, Bošnjaci, Rusini i Rusi, između četiri Aškalije, za tri liste mogli su glasati Bugari, Bunjevci, Egipćani, Slovaci, za dvije Romi, Rumunji, Ukrajinci i Česi, a samo jednu listu na izbornom listiću imali su Vlasi, Grci, Mađari, Nijemci, Poljaci i Slovenci.

Od pet do četiri

Na izborima za Nacionalno vijeće Albanaca nijedna lista nije dobila većinu, a najviše glasova dobila je Partija za demokratsko delovanje (30,33%), slijede ih Alternativa za promene (23,59%), Pokret za demokratski progres (18,65%), Demokratska partija (12,04%) i Demokratska partija Albanaca (7,63%).

Prema rezultatima RIK-a, najviše glasova za Bošnjačko nacionalno vijeće osvojila je Sandžačka demokratska partija (35,56%), a na drugom mjestu je Stranka pravde i pomirenja (31,91%). Na trećem mjestu po broju glasova je lista Bošnjačko jedinstvo – Sulejman Ugljanin (27,17%), dok su Savez za Sandžak i Dobre Bošnjake osvojili 3,94% glasova, a Bošnjačka lista Esad Džudžo 0,45%.

Rusini su također birali između pet lista i najviše glasova osvojila je lista Rusini zajedno (46,54%), a ostale liste dijele ostale glasove: Matica rusinska za Rusine (13,58%), Za Rusine – Željko Kovač (13,28%), Zajedno za Vojvodinu – Olena Papuga (13,08%) i Rusinska budućnost (12,2%).

Među pet kandidata za nacionalno vijeće ruske nacionalne manjine preko polovice glasova osvojila je lista Grupa birača u Srbiji Milovan Ćurčić (54,78%), zatim lista Ujedinjeni Rusi Srbije – za rusko kulturno nasleđe (17,32%), Ruska stranka – Slobodan Nikolić (15,38%), Natalia Kocev – Mi smo Rusi (7,69%) i lista Jedan narod dve države (3,75%).

Aškalije su birale između četiri liste i najviše glasova osvojila je lista Za napredak Aškalija Muhamet Behrami (35,94%), zatim Aškalije, ali zajedno – Iljaz Ramadanović (25,79%), Za pobjedu Aškalija (23,04%) i Zajedno Đemal Demir (12,9%).

Od tri do samo jedne liste

Od tri liste na izborima za Bugarsko nacionalno vijeće najviše glasova je osvojila lista To smo mi – Prirodni pokret Vladimir Zaharijev (61,78%), Grupa birača Koreni Vladica Dimitrov osvojila je 26,66% i lista Za Bugare u Srbiji 9,62%.

Bunjevci su birali također između tri liste i najviše glasova osvojila je lista Složno za Bunjevce – dr. Suzana Kujundžić-Ostojić (74,24%), slijedi lista Bunjevci za Suboticu i svoja prava – Zajedno! Tamara Babić (17,81%) i Bunjevci Sombor – Svi u jednom kolu (6,12%).

Egipćani su najviše glasova dali listi Da se i za nas zna – Emin Zejnulahu (69,1%), slijede Piramida (15,33%) i Esnaf – Kujtim Demir (14,685%).

Slovaci su također birali između tri liste i najviše glasova osvojila je lista Nasleđe i budućnost – Slovaci (42,45%), Matica slovačka u Srbiji osvojila je (37,8%) a lista Slovaci Zajedno (18,1%).

Glasovi za Češko nacionalno vijeće podijelili su se između dvije liste Česi – naslijeđe i budućnost osvojili su 50,98%, a Česi Srbije prof. dr. Jože Sivaček 47,58%.

Rumunji su imali dvije liste i najviše glasova osvojila je lista Rumunji zajedno (80,92%) dok je Rumunjska partija osvojila 16,65%.

Ukrajinci su najviše glasova dali listi Grupa birača Senjuk – Filip Pronek (76,35%), a Kolomejka Srijemska Mitrovica osvojila je 22,53%.

Za jednu listu Srbija za Vlahe – Zajedno možemo sve glasali su Vlasi, za listu Grci zajedno – Petar Rodificis-Nadž glasali su Grci, za listu Mađarska sloga Mađari, za Zajedničku listu podunavskih Nijemaca Nijemci, za listu Svim srcem za Poljake Poljaci, a za listu Slovenci zajedno Slovenci. Sve liste osvojile su od 90 do 99% glasova.

Nakon izbora

Dok onim vijećima koja su na izborima imala više lista i nijedna nije osvojila većinu za samostalno formiranje vijeća predstoje pregovori o formiranju, oni koji su osvojili veliku većinu ili bili jedina lista proglasili su povijesnu pobjedu.

Bošnjaci su birali između pet lista i nijedna nije osvojila većinu potrebnu za formiranje Vijeća, a dvije liste su proglasile pobjedu. Predsjednik stranke Pravda i pomirenje **Usame Zukorlić** proglasio je pobjedu svoje liste »Jedinstvo za slobodno vijeće«, a istovremeno je to učinio i osnivač SDP-a **Rasim Ljajić** koji je kazao da je lista te stranke pobijedila u svim gradovima, osim Sjenice i Tutina. I jedan i drugi najavili su da će odmah krenuti u dogovore o formiranju vijeća.

Na izborima za članove Bunjevačkog nacionalnog vijeća lista dosadašnje predsjednice BNV-a dr. **Suzane Kujundžić-Ostojić** osvojila je 15, od ukupno 19 mandata, a nositeljica liste je rekla kako je ova »uvjerljiva pobjeda« rezultat ispravnosti svega onoga što su uradili u prošlom mandatu i svega što su radili tijekom kampanje. Rekla je kako je prosječna izlaznost na ovim izborima bila 45 posto dok je na prošlim izborima ona bila svega 19 posto.

»Ono što svakako ovi izbori jesu uradili, probudili su naš narod i ova energija koju smo pokrenuli svakako ne treba zaspati i treba je iskoristiti za sve ono što se treba

uraditi u narednom periodu«, rekla je nakon izbora dr. Kujundžić-Ostojić.

Predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara **István Pásztor**, čija je lista Mađarska sloga bila jedina na ovim izborima, ocijenio je uspjeh ove liste povijesnom pobjedom jer nikada do sada nisu osvojili ovoliki broj glasova na izborima za MNV.

»Mislim da je ovo jedna povijesna pobjeda. Mislim da je ovo jedan veliki uspjeh i potvrda niza stvari, prije svega riješenosti mađarske zajednice da u svom identitetu traži svoju budućnost u suradnji sa svima ostalima s kojima zajedno živimo na vlastitom ognjištu«, rekao je Pásztor.

Dodao je kako ovo potvrđuje i da članovi zajednice nisu zastrašeni:

Elektorski izbori

Osim Hrvata, na elektorskim izborima su članove Vijeća birali i Crnogorci, Makedonci i Goranci.

Pobjedu na izborima za članove Vijeća crnogorske nacionalne manjine odnijela je lista **Dragoljuba Malovića**, za koju je glasalo 99 elektora i koja je dobila 23 mandata. Izborna lista čiji je nositelj **Borče Veličkovski** pobijedila je s 56 glasova i osvojena 23 mandata, dok je 26 od 27 elektora dalo svoj glas za listu **Amira Kajkuša** i osvojila svih 15 mandata u Nacionalnom vijeću Goranaca.

Konačni rezultati proglašavaju se 96 sati od momenta zatvaranja biračkih mjesta, ako nije uložen neki prigovor ili ako RIK ne naloži ponavljanje glasa. Nakon toga, u roku od 20 dana Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog zakazuje sjednice vijeća na kojima će se birati predsjednici i vijeća nastavljaju svoj rad.

»U posljednjih nekoliko mjeseci smo izloženi nevjerovatnom pritisku, o kome samo u posljednjem momentu govorimo kada nemamo druge mogućnosti, na primjer u parlamentu. Mi smo kao zajednice, Mađari i Srbi, prošli jedan veoma dugačak i mukotrpan i trnovit put i ponosni smo na taj put zbog toga što smo prije svega sebe uspjeli savladati na principima vječitih vrijednosti. I svaki napad na ono što smo zajedno postigli jeste napad za potkopavanje ne samo odnosa između Mađara i Srba nego i odnosa u čitavom društvu, odnosno odnosa u čitavom okruženju«, poručio je Pásztor i dodao da će se u predstojećim danima odvijati pripreme za konstituiranje novog saziva MNV-a, a namjera je da ga čini efikasna, ciljno orijentirana i ambiciozna ekipa ljudi.

J. D.

*Jedino ispravno je shvaćanje da je školstvo bitno, ne samo zbog toga što će u školi naučiti jako puno informacija nego prije svega zbog toga što će ono omogućiti integraciju u društvo i izlazak iz getoizacije * Prvo što uočite kada većinsko stanovništvo u Međimurju govori o Romima je upravo predrasuda i imam dojam da se to za sada teško može rušiti * Htio sam ovu reportažu pisati bez ikakvih granica ili unaprijed postavljenih zadatosti kako bi tekst trebao izgledati, te se stoga i nisam libio uporabe nepopularnih termina poput iskorištavanja djece, eksploatacije i slično; jednostavno: nema tu razloga i prostora nekakvom tepanju, bez namjere da cijelu tu populaciju stavljam u isti koš*

Hrvoje Ivančić, povjesničar, putopisac i novinar, dobitnik prve nagrade na Festivalu reportaže i reportera u Daruvaru

Obrazovanje Roma je ključ problema, a on se gura pod tepih

Intervju vodio: Zlatko Romić

Međimurje i Istra po mnogo su čemu specifični u odnosu na druge regije u Hrvatskoj: vladajuća stranka po pravilu tamo ne prolazi dobro, a usput slove i kao najuređenije, najtolerantnije i najbogatije sredine. Pa ipak, Međimurje je, i bez Istre, specifično u Hrvatskoj po još jednom detalju: odnosu većinskog hrvatskog i manjinskog romskog stanovništva koji bi se mogao krstiti svakakvim imenima samo ne superlativima iz prethodne rečenice. Iako fizički obitavaju na istom prostoru, svoju kulturološku udaljenost čuvaju odvojenim naseljima bez obostrane želje da se takvo stanje promijeni, da se upoznaju i približe jedni drugima. Tema o odnosu Hrvata i Roma u Međimurju već odavno se u hrvatskim medijima rabi kao ugljen iz rudnika za zagrijavanje društva kada god na drugim područjima ponestane vrućeg materijala, ali je malo onih koji ovom problemu pristupaju i analitički i kritički, i to kroz priču svojih sugovornika. Takav jedan tekst, pod naslovom *Njihovi i naši: začarani krug najvećeg geta u Hrvatskoj*, pojavio se 24. ožujka 2021. na portalu *lupiga.com*, a njegov autor **Hrvoje Ivančić** za to je dobio prvu nagradu na Festivalu reportaže i reportera *Fra Ma Fu*, koji je od 21. do 23. listopada ove godine održan u Daruvaru. Baš kao i u četiri svoje putopisne knjige s Bliskog istoka ili pak iz Afrike, Ivančić je pisanju nagrađene reportaže pristupio temeljito i strpljivo, ne štedeći ni vremena ni prostora da bi dobio konačni rezultat: autentični i uvjerljivi tekst, lišen prenašavanja ali i ublažavanja viđenoga i doživljenoga. Po struci profesor povijesti, tridesetdevetogodišnji Zabočani već se odavno odao putovanju i putopisu kao načinu života i formi izražavanja, i to na područja s kojih većina ljudi bježi i kloni se o njima i govoriti, a kamoli pričati i pisati. Stoga se i nagrađena reportaža iz Međimurja može promatrati kao »light verzija« kaosa s kojim se susreo u Kongu ili pak Siriji, a ono što ostaje isto vezano je za njegovu prepoznatljivu osobnost koju je na osoben način

sam sročio u jednom od svojih intervjuja: na upit zbog čega sebe smatra crnom ovcom odgovorio je kako je to jedina ovca koja ne treba pastira. U razgovoru za *Hrvatsku riječ* vrlo je rado podijelio iskustva i dojmove koje je stekao tijekom tri mjeseca boravka u dvanaest romskih naselja i nekoliko gradova u Međimurju:

Meni je bila specifična ta dvosmjerna predrasuda koja ide iz romskih naselja prema većinskom narodu, pa tako i iz većinskog prema manjinskom. Mislim da je izuzetno teško probiti tu opnu predrasuda. Budimo realni: sama činjenica da ja pripadam većinskom narodu, a pišem o specifičnoj problematici manjinskog naroda mene na neki način već u startu diskvalificira. S druge strane, postavlja se pitanje kako pisati o tome? Ja moram pristupiti iz neke pozicije. Osobno me je fascinirao taj sustav moći koji itekako postoji u romskim naseljima, a ti ljudi nemaju puno novca i životare od socijalne pomoći. Možda najsličnija usporedba je ona s plemenskim društvima. Kada sam došao u ta naselja, imao sam dojam kao da sam prešao granicu neke crvotočine, kao da sam stigao u neku drugu vremensku i prostornu dimenziju. Ma, kao da sam stigao na neki drugi kontinent. Nijedna regija u Hrvatskoj, kao što je to u Međimurju, nije takva. Više od deset posto stanovnika Međimurja su Romi, to su građani i Međimurja i Hrvatske, nisu to nekakvi svemirci; ti ljudi žive tamo stoljećima. Zaista mi je fascinantno što toliko vremena žive jedni pokraj drugih, a da se do sada međusobno nisu upoznali.

► **U tekstu na nekoliko mjesta spominjete vodiče koje ste imali tijekom pravljenja reportaže. Kakav ste osjećaj imali, kako su Vas ljudi primili, prihvatili?**

Upoznao sam jako puno ljudi. Recimo, taj dečko **Mladen** koji je skupa sa svoje troje braće i sestara udomljen u jednoj obitelji u Murskom Središću, s njim sam obilazio i njegovu biološku obitelj u romskom naselju. To je šokantno iskustvo, jer je prije svega njemu bilo teško vraća-

ti se iz jedne uređene sredine u jednu kaotičnu situaciju: otac bio u zatvoru, krađe, to se od jutra pije rakija... Jednostavno, ljudi žive neuredno. Ali... i oni su me dobro primili, ne mogu reći da nisu. Naravno da sam u svakom od tih naselja, a ima ih 12 u Međimurju, imao nekog čovjeka s kojim sam obilazio i uz pomoć kojega sam dalje pričao s drugim ljudima. Ali, općenito mogu reći da nisam imao nekih većih problema. Zacijelo bi posve druga stvar bila da sam to pokušao isključivo sam.

► **Je li bilo povratnih reakcija i s jedne i s druge strane nakon Vašeg teksta, a ako ih je bilo kakve su?**

Ja sam poslao tekst nekim visokoobrazovanim Romima koji su prijelom iz tih naselja, jer mi je bilo bitno što će oni reći. I, za čudo, baš su bili ugodno iznenađeni tekstom, jer je reportaža, po mom shvaćanju, jedna dubinska analiza. Praveći reportažu, ja sam proveo mjesec u tim sredinama i to mi je pomoglo da ih bolje upoznam, a na taj način i da im se približim. Obično kada se radi reportaža o Romima, to se radi na način da se aplicira na nekakve fondove koji vam daju novac da pišete o manjinama, njihovim problemima, lošim uvjetima života i slično. Ali tim dotacijama ste na neki način u startu predodređeni kako ćete napisati tekst. Ja sam išao drugim putem, jer nisam u startu htio pisati o jadnim i nesretnim Romima nego o onome što vidim i doživljavam. Pa ako je to jedno i nesretno, neka bude tako. Ali, neka bude i nešto drugo ako postoji. Dakle, htio sam ovu reportažu pisati bez ikakvih granica ili unaprijed postavljenih zadataki kako bi tekst trebao izgledati. Stoga se i nisam libio uporabe nepopularnih termina poput iskorištavanja djece, eksploatacije i slično. Jednostavno, nema tu razloga i prostora nekakvom tepanju, bez namjere da cijelu tu populaciju stavljam u isti koš. Ali, nazovimo stvari pravim imenom i ukažimo na pojave koje nisu zdrave, jer su to naši ljudi, ljudi koji žive u našem susjedstvu i trebaju i zaslužuju živjeti dobro. Zapravo, svaki čovjek mora imati pravo na dostojanstveni život, a ovo o čemu sam pisao su pojave koje to onemogućuju.

► **Problem većinskog i romskog stanovništva u Međimurju česta je tema, ponajviše u medijima, u Hrvatskoj i kao takav je poznat u cijeloj državi. Kristijan Novak je svojim romanom *Ciganin, ali najljepši* postao hit i istoimenom kazališnom predstavom na koju su Međimurci u Zagreb odlazili autobusima. Kakav je Vaš dojam: koliko su mediji, pisci, redatelji... u stanju pokrenuti stvari s mrtve točke u pokušaju sustavnog rješavanja problema i približavanja dvije skupine ljudi koje žive vrlo blizu, a potpuno odvojene?**

Siguran sam u to da se stvari mogu mijenjati, a riječ je tu dosta jaka. Recimo, ako napišeš neki tekst, pa makar ga jedan čovjek pročita, napraviti će neki mali pomak. Problem je, međutim, u tome što ljudi najčešće očekuju ogromne, tektonske pomake od toga. Osobno smatram da se radi o sitnim koracima koji prave male pomake. Shodno tomu, ne smatram da će moja reportaža promijeniti romsku situaciju, ali... dobro – bit će još reportaža, bit će još priča o tome. Za reportažu i inače mislim da je

vrsta novinarskog teksta s najviše »začina« socijalnog aktivizma, a mene su društvene teme oduvijek zanimale. Mislim da je najbitnije da se ovom i sličnim problemima ne smije pristupiti strogo ideološki, napose politikantski. Na žalost, stvarnost upravo to potvrđuje: najčešće su ovakve teme predmet političke eksploatacije na kojima se grade politički bodovi, bilo da je riječ o onima koji Rome mrze bilo o onima koji se zalažu za njihova prava.

► **Na temelju onoga što ste tijekom nekoliko mjeseci boravka u Međimurju vidjeli, koliko su duboko ukopani rovovi između većinskog hrvatskog i manjinskog romskog stanovništva, odnosno koliko stereotipi i predrasude dominantno određuju njihove odnose?**

Predrasude su ogromne. Prvo što uočite kada većinsko stanovništvo u Međimurju govori o Romima je upravo predrasuda i imam dojam da se to za sada teško može rušiti. Ali, postoje slučajevi Roma koji su se iselili iz romskih naselja, dakle promijenili su sredinu i izašli iz tog začaranog balona, i postali, rekao bih, prosperitetniji građani jer više nisu bili pod pritiskom vlastite zajednice. Znači kako je to u selu: ono uvijek nešto očekuje od pojedinca. A tamo je to puno, puno jače i intenzivnije, jer je zajednica još zatvorenija. Oni pričaju drugačiji jezik, to je bajaški-rumunjski, i mnogi od tih Roma kada uđu u školu, oni ne znaju hrvatski. To je jedan veliki problem, jer su oni a priori u zaostatku za djecom većinskog naroda. To je kao da hrvatska djeca krenu u školu na njemačkom ili engleskom, a doma govore samo hrvatski.

► **Što su Vam rekli sugovornici, i s jedne i s druge strane, ima li puno incidenata motiviranih rasnom ili nacionalnom netrpeljivošću?**

Incidenata, naravno, ima. Ali, načelno, to su uglavnom krađe. Problem je, međutim, u tome što će većina većinskog stanovništva i za to odmah optužiti Rome, jer je »normalno« da su Romi krivi za sve. Naravno, to nije uvijek tako, ali bi bilo neobjektivno reći i da toga nema s romske strane. Ima. I to jako mnogo. I tu se opet vraćamo na priču o predrasudama. To je jedan geto i ako želiš promijeniti vlastitu situaciju iz toga se geta moraš maknuti.

► **Koliko je po Vašem mišljenju sustav odgovoran za ovakvu situaciju, bez obzira na to je li riječ o državi, županiji, gradu ili općini?**

Sustav generalno ima puno veze što se tiče situacije svakoga od nas, pa tako i romske zajednice. Znamo i to da nijedan sustav nije savršen, jer u svakome od njih postoje i rupe koje se mogu iskoristiti na negativne načine. Tako, s tim u vezi, u Hrvatskoj postoji sustav socijalne pomoći za prvo, drugo, treće ili ne znam koje dijete. To, naravno, znaju i Romi i jako puno romskih obitelji iskoristava tako što rađaju puno djece i na konto upravo te djece žive od socijalne pomoći. To je paradoksalna stvar u Hrvatskoj, gdje se vodi jedna populacijska politika, jer se rađa sve manje djece, pa se onda to financijski podupire. Međutim, kada dođemo u romsko naselje, to posve mijenja kontekst, jer bi valjda »bilo bolje« da je obratno. Ali, to su ljudi koji rađaju djecu i oni najviše rade upra-

vo na onom što politika propagira. »Problem« je samo u tome što su Romi.

► **Što Vi vidite kao moguće dugoročno rješenje situacije kakva je u Međimurju kada je riječ o odnosu dva najbrojnija naroda?**

Rješenje za koje uvijek smatram da je ispravno je prije svega obrazovanje. Obrazovanje pojedinaca, obrazovanje roditelja i shvaćanje da je školstvo bitno, ne samo zbog toga što ćemo u školi naučiti jako puno informacija nego svakako zbog uključivanja u društvo i socijalizacije, zbog rješavanja problema getoizacije. Tu se naknadno uključuje i sport, i kultura i druga područja života. Te stvari se, ma koliko se to malo vidi, ipak mijenjaju. To ide sporo, ali osobno sam se uvjerio u to da neka od romskih naselja izgledaju sasvim pristojno. I to je promjena koja se već na prvi pogleda da uočiti čim u njih uđete.

► **Koliko bi bržim promjenama pridonijele i restriktivnije mjere, koje su u skladu sa zakonom i koje se primjenjuju kod ostalih kategorija građana? Konkretno, za zbrinjavanje i skrb o djeci koja su zapuštena u svojim obiteljima i za sankcioniranje roditelja.**

Da, to su stvari koje se dugo i stalno guraju pod tepih. Mi imamo situaciju da kada se u romskim naseljima dogodi obiteljsko nasilje policija to jednostavno gurne pod tepih pod izlikom »ne da mi se time baviti«, tražeći opravdanje za to da su to ipak »samo Romi«. To se, nažalost,

tamo počelo smatrati normalnim, a mislim da ima jako, jako puno prostora da se na tom problemu poradi kako bi ga bilo što manje. Realnost je takva da je to začarani krug iz kog se vrlo teško izlazi, a kao da energije nedostaje s obje strane.

► **Na Festivalu *Fra Ma Fu* svake je godine jedan od glavnih zaključaka da reportaža sve više izumire, napose kada je riječ o medijima u regiji, odnosno onima s prostora bivše Jugoslavije. Budući da ih i sami pišete, pratite li ovaj žanr kada je riječ o Srbiji?**

Prije svega, slažem se s tvrdnjom da je reportaža novinarska vrsta koja izumire, ali ipak ne vjerujem da će nestati do kraja. To potvrđuje i činjenica da je reportaža u Hrvatskoj sve manje, ne toleriraju se tako dugački tekstovi od desetak ili više kartica. To se posebno odnosi na portale, pa na koncu ostaje situacija da mi ljudima pišemo kratke, popularne tekstove ili čak samo naslove. Malo će ljudi danas uzeti tekst za koji treba odvojiti pola sata da ga pročitaju. Ali i pored toga vjerujem da će reportaža opstati i da će se pretvoriti u nekakvu elitističku novinarsku formu koja će biti namijenjena samo nekakvoj »probranoj ekipi« čitatelja. Kada je riječ o reportaži u Srbiji, mogu reći da o tome ne znam baš puno. Naime, ono što u Hrvatsku dolazi iz Srbije obično stiže iz najbrutalnijih **Vučićevih** tabloida i ja to ne uzimam za ozbiljno, pa onda uglavnom ni ne pratim.

Interliber u znaku masovnog povratka čitatelja i s pitanjem o budućnosti nakladništva

Kriza u fokusu, budućnost u pokusu

Više od 100.000 posjetitelja, koji su tijekom pet dana boravili na »Interliberu«, najbolji su odgovor na pitanje koliko su se čitatelji u Hrvatskoj zaželjeli sajмова na kojem je glavni proizvod knjiga * Pod nazivom »Ukrajina u fokusu«, odnosno »Srbija u fokusu« posjetiteljima predstavljani nakladnici iz dvije zemlje-gošće Sajma

Nepuna dva tjedna nakon što je u Beogradu zatvoren 65. Međunarodni sajam knjiga slična manifestacija održana je i u Zagrebu – 44. *Interliber*. Sudeći po brojkama, organizatori, kao i u Beogradu, mogu biti i više nego zadovoljni: od 8. do 13. studenoga u tri paviljona Zagrebačkog velesajma svoja izdanja predstavilo je 296 izlagača iz 15 zemalja, a prema procjenama za tih je pet dana Sajam posjetilo više od 100.000 ljudi, što je gotovo dvostruko više u odnosu na prošlu godinu kada je na *Interliberu* za isto toliko dana – u ograničenim uvjetima zbog koronavirusa – došlo oko 55.000 posjetitelja.

Najave za utjehu

Najbrojniji su, naravno, bili nakladnici iz Hrvatske, koji su se i ovoga puta predstavili brojnim novim izdanjima, ali i značajnim popustima koji su se kretali od 10 do čak 90 posto u odnosu na istu knjigu u redovnoj prodaji. Ono što je posebno vrijedno istaknuti jest činjenica da su neki od njih – poput *Mozaik knjige*, *Profila*, *Hoću knjigu*, *Školske knjige*, V.B.Z.-a, *Ljevaka*, *Znanja*, *Planetopije* i *Stilusa* – popuste u svojim knjižarama produžili i nakon Sajma. Hvale vrijedna svakako je i činjenica, koju je na otvorenju *Interlibera* istaknula i hrvatska ministrica kulture i medija **Nina Obuljen-Koržinek**, da je u proteklih godinu dana u Hrvatskoj otvoreno 95 novih knjižara! Ona je istom prigodom, obraćajući se prisutnima, istaknula i da će Hrvatska povećati sredstva za javnu posudbu, te najavila realizaciju novih modela državnog otkupa knjiga kao vid pomoći nakladnicima od koje će konačnu korist imati i sami čitatelji. Osim ministrice kulture, *Interliberu* je na otvorenju dužnu pozornost poklonio i zagrebački gradonačelnik **Tomislav Tomašević**, ali i premijer **Andrej Plenković** koji je najveći sajam knjiga u Hrvatskoj također posjetio.

Ono što je također bitno istaknuti (i pohvaliti) svakako je činjenica da su zemlje-gošće na ovogodišnjem Sajmu bile Ukrajina i Srbija, koje su – osim brojnih izlagača (iz Srbije 45) s više od tisuću naslova – predstavljene i prirodnim programima, predstavljanjima i tribinama.

»Program 'Srbija u fokusu' nastao je u suradnji sa *Superknjižarom* i izdavačkom kućom *Jesenski i Turk*. Nije nam prvi put da s njima surađujemo, ali je svakako prvi puta da Srpsko narodno vijeće sudjeluje na *Interliberu* i to povodom pokušaja da se srpska izdavačka scena, ono što je u posljednje dvije godine objavljeno u Srbiji, dovede u Zagreb«, izjavila je tim povodom **Aneta Vladimirov** iz Odjela za kulturu u Srpskom narodnom vijeću.

Izjave za pouku

Jedna od značajnijih tema svakako je bila i panel rasprava pod nazivom »Budućnost izdavaštva i knjižarstva na ovim prostorima u postpandemijskim i hladnoratovskim vremenima« na kojoj su sudjelovali neki od najznačajnijih nakladnika iz Srbije i Hrvatske: **Bojan Stojanović** iz *Heliksa*, **Zoran Hamović** iz *Klia*, **Gojko Božović** iz *Arhipelaga*, **Dejan Papić** iz *Lagune*, **Seid Serdarević** iz *Frakture* i **Slavko Kozina** iz *Naše djece*.

Upitan kako se snalaze i kakvim vidi budućnost nakladništva i knjige u vremenu sveopće visoke inflacije, vlasnik i direktor smederevskog *Heliksa* Bojan Stojanović za *Hrvatsku riječ* kaže:

»U biti, mi skoro uopće nismo poskupjeli svoja izdanja. Zapravo, retroaktivno nismo ništa poskupljivali, a samo su nove knjige skuplje za nekih desetak posto nego što bi inače bile. Međutim, troškovi proizvodnje, odnosno tiskanja knjige dramatično su porasli. S druge strane, svjesni smo da prihodi naših čitatelja nisu povećani tako da bi bilo prilično iluzorno očekivati da netko može izdvojiti stvarnu cijenu koštanja. Poznato je i inače da kultura u vrijeme društvenih kriza uvijek u prvi mah strada, ali opet se upravo u knjigama nalaze putokazi za mnoga životna pitanja tako da mislim da nećemo nestati ni mi niti naši čitatelji«.

Laguna, koja postoji više od dva desetljeća, danas je nakladnička kuća koja preko svog lanca od pedesetak knjižara s oko 500 uposlenih drži oko 40 posto knjiškog nakladničkog tržišta u Srbiji, a godišnje objavi oko 400

novih naslova! Njezin vlasnik i direktor Dejan Papić posebno je ponosan na jednu činjenicu:

»Izuzetno sam ponosan na to što nikada nismo imali niti pomoć države niti su neke firme stajale iza nas. Sami smo se razvijali, sami ulagali i sami ulagali u otvorenje knjižara. Mislim da je to dobar primjer kako se oslanjanjem na vlastite snage i u najtežim uvjetima, i možda baš tada, može ostvariti uspjeh (...) To je i dovelo do pročišćavanja i očvršćivanja i mislim da je srpska izdavačka scena snažna u ovom trenutku zato što smo očvršli u tim vremenima i zato što smo preko stravične inflacije naučili poslovati u izvanrednim okolnostima. Tako bih mogao reći da su sve ekonomske krize zapravo bile pozitivne za naše poslovanje«.

Još manje optimizma, pa tako i riječi hvale, ima za mjere koje je najavila Nina Obuljen-Koržinek:

»Promjene koje su najavljene sa strane administracije Ministarstva kulture i medija vezano uz promjenu modela otkupa knjiga nisu dobile podršku Zajednice nakladnika i knjižara HGK. Osobno smatram da su isključivo birokratske naravi te da ne pridonose boljitku stanja u nakladništvu«.

»Obični posjetitelji«, oni koji nisu toliko opterećeni ovim pitanjima – napose onim administrativno-ekonomskim – i koji manje vremena provode na predstavljanim knjigama i sličnim programima, a većinu vremena provode u razgledanju štandova i kupnji i ove su se godine mogli uvjeriti u dovrtljivost nakladnika kako privući čitatelja i prodati

Urednik i vlasnik Izdavačke kuće *Jesenski i Turk* iz Zagreba, selektor programa »Srbija u fokusu« i »Ukrajina u fokusu« i moderator panel rasprave **Mišo Nejašmić** kaže za *Hrvatsku riječ* kako je zadovoljan i posjetom i zanimanjem čitatelja, ali i medijskom popraćenošću ova dva program. Kada je, pak, riječ o budućnosti nakladništva i knjige emocije su poprilično drugačije:

»Poremećaji kojima smo izloženi u novonastaloj krizi skoro da su konstanta unutar koje djelujemo već godina. Teško je i predvidjeti dinamiku i dubinu te reperkusije na poslovanje u izdavaštvu i knjižarstvu u vremenu koje slijedi. Osobno ne gajim preveliki optimizam da će vjerovatni 'scenariji' biti ugodni za obavljanje ovog posla, ali nema nam druge nego prihvatiti ih kao izazov«.

mu svoj »proizvod«. Neki od nakladnika (namjerno im nećemo spominjati imena) za kupnju knjige čitatelju su poklanjali, recimo, notese, a neki za kupljene naslove iznad 100 kuna i »gratis knjigu« po izboru od nekoliko ponuđenih naslova.

Konačno, ako je vjerovati istraživanjima koja su rađena 2019. i 2021. po kojima više od polovine građana Hrvatske godišnje ne pročita nijednu knjigu, pet dana *Interlibera* (baš kao i tjedan Sajma knjige u Beogradu) mogli bi se krstiti kao organizirani i masovni pohod »oboljelih od čitanja« u njezinu obranu. Za budućnost ostalih 360 dana kristalna kugla bit će police u knjižarama, rafovi u prodavaonicama, dubina lisnice i sposobnost nakladnika.

Zlatko Romić

»Međunarodna situacija se sve više intenzivira«

Slušam i gledam aktualne međunarodne i domaće vijesti (tu naviku sam stekao pored svog pokojnog oca kome je često bio istovremeno uključen i radio i TV) i sjetim se političko-satiričnog mađarskog filma **Pétera Bacsóa** *Krunski svjedok*, snimljenog davne 1969., potom zabranjenog i deset godina »držanog u bunkeru«. Javno je prikazan 1979., da bi odmah postao kulturni, pogotovo određene rečenice poput one kada šef policije drug Virág (Cvijeće) običnom malom čovjeku, čuvaru nasipa Józsefu Pelikanu, koji ujedno simbolizira narod (nas), objašnjava da trebamo biti budni i spremni jer se »međunarodna situacija sve više intenzivira«. Slično ovome govori nam vođa najmoćnije političke stranke (koji je usput i izabrani predsjednik Republike) već godinama, kada govori o međunarodnoj ili unutarnjoj situaciji naše lijepe republike. Tako je govorio prošle i prethodne godine kada smo mi stariji od 65 godina bili praktično u kućnoj karanteni zbog koronavirusa i cijela se zemlja borila s ovim virusom, ali nas je u isto vrijeme ohrabrivao da »svakog dana u svakom pogledu sve više napredujemo«.

Ove godine na globalnoj razini imamo energetske i prehrambene krize, koja je direktni rezultat rata i embarga, što je prijetnja i našoj državi. Kada predsjednik govori o južnoj pokrajini, tu je situacija »dvostruko intenzivna«: prvo Albanci »provociraju« našu, tj. svoju, državu s posebnim registracijskim tablicama, a zatim »kvinta« (pet vodećih država svijeta) intenzivira pritisak na predsjednika osobno, a time i na Srbiju. Traže da normaliziramo odnose s »našim teritorijem« (usput, rezolucija Vijeća sigurnosti govori o »posebnoj autonomiji« pokrajine Kosovo, zasad se na ovom planu ništa ne radi). Traže da uvedemo sankcije, embargo prema agresorskoj Rusiji, koji su naši tradicionalni prijatelji i branitelji jedinstvenog državnog teritorija Srbije u Vijeću sigurnosti UN-a.

Embargo i sankcije

Povjesničari tvrde kako je »embargo« izmislio najčuveniji vojskovođa Francuske **Napoleon** u ratu protiv Engleske, kad je zabranio uvoz britanske robe u Francusku. Nije uspio slomiti britansku privredu, a na koncu Englezi su mu »slomili kičmu« u bitci kod Waterlooa. Sjećam se u nekadašnjoj SFRJ Srbija je uvela zabranu uvoza robe iz Slovenije (bojkot) kao vrstu »kazne« što Slovenija 1989. nije dozvolila »uvoz mitingaša s Kosova« da im održe »miting istine«. To je bio čin razbijanja zajedničkog tržišta Jugoslavije, a time kasnije i same SFRJ. Danas zbog agresije Rusije na Ukrajinu EU uvodi pakete za paketom embarga (zasad ih ima osam, a deveti je u pripremi) na uvoz prije svega energenata: plina i nafte iz Rusije, s objašnjenjem da time žele zaustaviti rat u Ukrajini. Ovim sankcijama žestoko se protivi susjedna Mađarska i naša zemlja, jer obje

države imaju dugoročne ugovore o uvozu plina i nafte iz Rusije, pogotovo što je ruski **Gasprom** vlasnik 51 % akcija u NIS kompaniji. Usput, nalazišta plina su u Vojvodini i zato je u Novom Sadu sjedište ovog najvećeg i najbogatijeg domaćeg akcionarskog društva s 11.000 zaposlenih. Briselska EU birokracija vrši pritisak da i Srbija uvede sankcije Rusiji jer mi smo »potencijalni kandidati« za članstvo, ali imamo probleme oko uvođenja »pravne države« (jedna od točaka pregovora s EU). Također, vodi se postupak protiv Mađarske i Poljske da nisu pravne države zbog zakona koji su u protivnosti sa shvaćanjima liberalnih vođa

Nekadašnji granični kamen SFRJ prema Mađarskoj

EU. Kao vrstu kazne odugovlače ovim zemljama isplatu dijela sredstava za obnovu zemlje od štete koju je proizveo virus covid.

Igra s granicama

Otkad je čovjek čovjek postoje granice između posjeda dvojice ljudi, susjeda, i zbog međe spremni su se i pobiti. Slično je i s teritorijima dva plemena ili dvije države. Ova igra je bila omiljena i među svjetskim velesilama. Prva ovakva velika »igra« dogodila se poslije I. svjetskog rata. Rezultat ove »igre« bio je II. veliki rat, kojeg je nastavio »hladni rat«. Trenutno se vodi »proxi-posredni rat« na teritoriju Ukrajine, čiji je dio teritorija nastanjen pretežno Rusima zauzela Ruska federacija, a stanovnici ovih teritorija su se na referendumu izjasnili kako se žele priključiti ovom savezu država (Zapad ovaj referendum ne priznaje). Zapravo, Ukrajina je poprište dugotrajnog sukoba između zasad jedine velesile SAD-a (neki im »tepaju« da su »svjetski žandar«) i nekadašnje druge velesile SSSR-a, to jest današnjeg nasljednika Rusije. A najbrojnija država Kina u prikrajku traži svoju šansu. Nije ni čudo što u SAD-u neki političari otvoreno govore kako je Kina pravi neprijatelj. Usput, međunarodna situacija – energetska i prehrambena kriza se doista intenziviraju, dok bankari zadovoljno trljaju ruke.

Pluskvamperfekt – déjà vu

Čitatelji s nešto dužim životnim stažom lako će se sjetiti vremena kada se dobna distanca između mlađih i starijih izražavala jednostavno: otvorenim znakovima pažnje. Bila su to vremena kada se u kući učilo da se starije obavezno mora pozdravljati na ulici i oslovljavati ih »Vi«. »Nije on s tobom krave čuvo, pa da mu kažeš 'ti'«, bio je čest prijekor roditelja djeci koja su se usudila sa starijim i po dvije generacije prijeći na »per tu«. Uostalom, na takvu vrste etikecije i danas se može naići u svim izdanjima *Bontona*, ali je problem u tome što ga danas ne čitaju – praksa kod nas to potvrđuje – čak niti mnogi diplomatski predstavnici ove zemlje.

Ako ćemo pravo, pravila lijepog ponašanja danas su, gramatički kazano, pretprošlo vrijeme, čije se osnove gube tamo gdje su se nekad stjecale – u kući. Otac, majka, djed, baka, teta, tetak, susjeda ili susjed čak su i za djecu koja uče govoriti persone istoga ranga oslovljavanja, pa treba li onda čuditi kada se mladi starijima svakodnevno obraćaju s »ti«, uključujući tu i armiju voditelja ili novinara koji sa svojim sugovornicima, koji bi im mogli biti baka ili djed, razgovaraju kao da se godinama znaju, bez ikakvog osjećaja za poštovanje ili znanja kako se kome treba obraćati. »Atavizmi« od ove vrste obraćanja svakako su (odgojno) obrazovne ustanove i »visoki gosti« (uglavnom politički i crkveni dužnosnici koji su još »zadržali pravo« oslovljavanja na »Vi«), ali je samo pitanje vremena kada će i ta distinkcija nestati iz svakodnevne komunikacije, pa da konačno svi postanemo »ravnopravni«. Ravnopravniji čak i od socijalističkih »drugova« ili »građana«.

Nitko normalan danas neće tražiti od mlađih da u gužvi pozdravljaju sve starije koje vide, pa još da im pri tomu naglašavaju ono »Vi«. Tako nešto apsurdno je i smiješno i u Subotici i u Londonu i rezervirano je samo za svijet umjetnosti i likove poput fenomenalno infantilnog Mister Chancea (obavezno pročitati roman **Jerzyja Kozinskog** *Prisutnost*, odnosno pogledati film **Hala Ashbyja** *Dobro došli, gospodine Chance*). Ali, tako nešto ni u ona »stara, dobra vremena« nije se tražilo od mlađih. Primjer za to: gužva u autobusu, vreva na ulici... (s izuzetkom poznatih u njima).

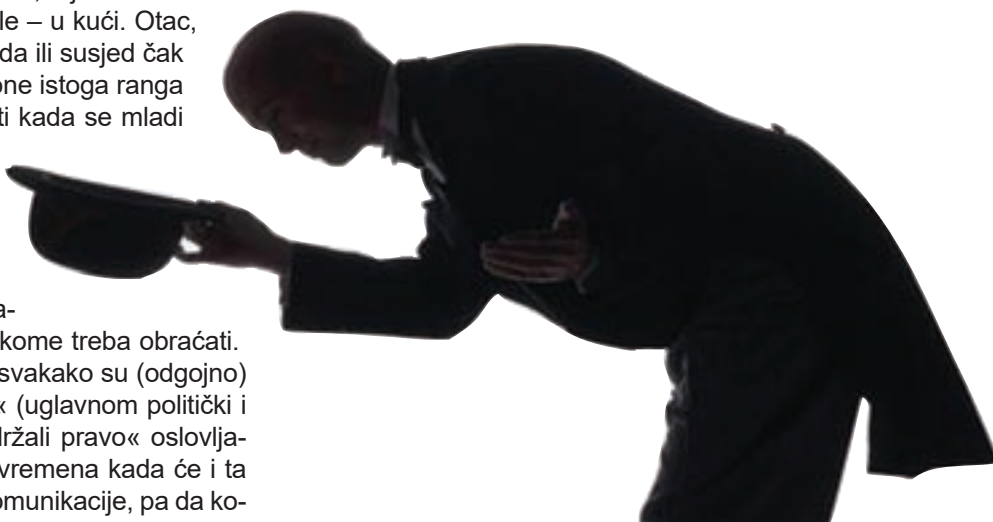
Daruvar je, po slovu hrvatskog Zakona o lokalnoj i područnoj samoupravi, grad. Daruvar je, međutim, u percepciji običnog čovjeka »nešto između«: za grad je – napose u usporedbi s mnogo većim naseobinama – mali, a za selo ipak veliki: ima brojne institucije kakvih na selu nema. Ono što je mnogo bitnije u odnosu na svrstavanje Daruvara u neku od kategorija selo-grad je osjećaj kakav imate dok ste u njemu.

»Centar? Idete lijevo, pa desno, pa onda ravno i u centru ste. Ugodan boravak vam želim«, reći će vam

Daruvarčanin-biciklist kog ste zaustavili, raspitujući se za odredište.

»Dobra večer« ili »Dobar dan« (ovisno o satnici), uljudno će vam se obratiti tinejdžerke dok na terasi kafića pijete piće ili grupica desetogodišnjaka dok šetate prekrasnim parkom Daruvarskih toplica.

Ti jednostavni pozdravi ili želje za ugodan boravak ne samo da će vam uljepšati dan i sliku o gradu i stanovnicima mjesta u kom kratko boravite nego će vas nagnati i na prisjećanje na vlastito djetinjstvo i razmišljanje o tome je li to stvar kućnoga odgoja ili pak karakterne crte osoba s kojima ste se susreli.

Istu stvar (provjereno više puta) doživjet ćete i u manjim sredinama u Mađarskoj, poput Ásotthaloma ili Tompe, recimo: djeca ili mještani(n) uredno će vam se javiti, zaželjevši vam »jó napot«, pa ćete se i nakon instant kratkog boravka u tim mjestima vratiti istim uspomenama i razmišljanjima kao i onima u Daruvaru.

Konačno, da ne budemo nepravedni prema sredini u kojoj živimo, recimo i da pozdravljanje starijih uz obavezno persiranje još uvijek nije neuobičajeno niti na ulicama Kraljevog Briga, Hajdukova, Mirgeša ili Tavakuta. Da, djeca i mještani i u tim naseljima u većini će vam se obraćati kao i oni u Daruvaru, Ásotthalomu ili Tompi. Problem je, međutim, u tome što se odjek lijepog ponašanja sve slabije čuje, jer ga je svojim neukusom i primitivizmom nadjačala galama neodgojenih i sve agresivnijih mladih u gradu, koji, na žalost, nisu ni imali priliku upoznati nešto bolje. Jer, ako ćemo pravo, u svom najbližem okruženju ni nemaju od koga.

Z. R.

Proslava 75 godina djelovanja časni dominikanki u Subotici

Bile časne – bile i jesu tu

»Nekako osjećam da ovaj narod ovdje u Bačkoj treba časne. Drago mi je da mogu biti ovdje na službi, pomoći svećenicima, narodu i djeci. Trebaju ljudi sestre i vjerujem da Bog ima plan i za nas«, kaže s. Nada Ivanković

Časne sestre dominikanke Kongregacije sv. Anđela Čuvara došle su u Suboticu s pouzdanjem u Božju providnost i spremnost na svaki rad 11. svibnja 1947. U skromnoj i jednostavnoj »nabijanici« započele su svoje djelovanje u Bačkoj. Živjele su od svoga rada čuvajući radničku djecu, poučavajući ih hrvatskom jeziku i stranim jezicima, a osobitu pozornost su posvećivale poučavanju glazbe i organiziranju župnog mješovitog zbora.

Svoj apostolat proširile su 1958. godine i na župu Presvetog Srca Isusova u Tavankutu gdje su vodile župni zbor, sakristiju, katehezu... I danas, nakon 75 godina,

lje, kao krunu proslave, predvodio je pomoćni biskup đakovačko-osječki mons. **Ivan Ćurić** u zajedništvu s dijecezanskim upraviteljem Subotičke biskupije i župnikom župe sv. Juraj **Ferencom Fazekasom**, zamjenikom hrvatske dominikanske zajednice fr. **Domagojem Augustinom Polanščakom** i svećenicima Subotičke biskupije i redovnicima. Svečanosti su nazočile i sestre iz Splita, Korčule, Šibenika, Zagreba, a predvodila ih je vrhovna poglavarica s. **Jakica Vuco**.

Biskup Ćurić je tijekom propovijedi istaknuo kako i danas možemo doživjeti blizinu i djelovanje sestara.

»Njihovo redovničko posvećenje, snaga redovničkog života i danas svjedoči beskrajnu Božju ljubav prema čovječanstvu i njegovu želju da sve privuče k sebi, da sve privede k 'novosti života' koja nam je darovana u Kristu i Njegovu uskrsnuću. Taj je put, gledajući sv. Dominika, u konkretnim prilikama i potrebama vremena u kojem je živio, slijedio i utemeljitelj o. **Anđeo Marija Miškov** kad je na Korčuli početkom 20. stoljeća oblikovao novi, hrvatski ogranak sestara dominikanki, utemeljivši 1905. novu Kongregaciju sv. Anđela Čuvara«, rekao je među ostalim biskup i dodao kako sa sestrama danas velikodušna srca i vjernici zahvaljuju za 75 godina njihovog djelovanja u Subotici.

Nedjeljnom slavlju prethodila je svečana akademija koju su u subotu organizirale sestre dominikanke u Subotici predvođene s. **Nadom Ivanković**, župa sv. Juraj na čelu sa župnim vikarom vlč. **Tomislavom Vojnićem Mijatovim** i KD **Ivan Antunović**.

Na početku programa prikazan je kratki igrokaz odlaska **Veronike**, a potom i **Julije Vidaković** iz Subotice na Korčulu gdje su položile zavjete i time postale prve bačke Bunjevke dominikanke te su uzele redovničko ime s. **Mala**

među vjernicima su vrlo cijenjene i voljene, a osobito u ovima dvjema župama, gdje su zbog bijelih habita poznate i pod imenom »bile časne«.

75 godina djelovanja

Proslavu 75 godina djelovanja u Subotici, te nešto manje i u Tavankutu, sestre su obilježile proteklog vikenda, 12. i 13. studenoga, u crkvi sv. Jurja u Subotici. Misno slav-

Tereza Vidaković (Veronika) i s. **Marija Josipa Vidaković** (Julijana). Uz to, prikazan je i njihov svečani dolazak na službu u crkvu sv. Jurja te kako ih je prije 75 godina u crkvu uveo tadašnji župnik vlč. **Pavao Bešlić**.

»Redovnice nastupaju«

Nakon dirljivog igrokaza o povijesti dolaska sestara dominikanki u Suboticu i njihovog djelovanja govorio je vrsni poznavatelj ovoga reda, znanstvenik prof. dr. **Ivan Armada** koji je nazočne podsjetio na djelovanje i rad sestara tijekom proteklih 75 godina. Među brojnim i zanimljivim podatcima koje je iznio, naglasio je i da je tijekom proteklih godina Kongregaciji sv. Anđela čuvara Bačka »darovala« 18 sestara. Fotografije koje opisuju godine djelovanja sestara u Subotici i Tavankutu mogle su se pogledati na izložbi u crkvi koju su pripremili vlč. Tomislav Vojnić Mijatov i **Zoran Vukmanov Šimokov**.

Ovom prigodom predstavljena je i knjiga jedne od njih, s. **Blaženke Rudić** *Ispunjeno vrijeme* o kojoj je govorila profesorica književnosti **Klara Dulić Ševčić** i sama autorica s. Blaženka, koja je i svoju treću knjigu željela izdati u Subotici i tako, kako je rekla, biti podrška svom narodu.

Za vrijeme akademije, ali i sve-tete mise, nastupio je Katedralni zbor *Albe Vidaković* pod ravnanjem dirigenta **Miroslava Stantića**, uz pratnju gudačkog kvarteta *Garden kvartet* te orguljaša mr. **Kornelija Vizina** koji su tijekom programa izveli nove skladbe pisane namjenski za ovu proslavu: *Dominikovo svjetlo* za koje je

tekst napisala s. Blaženka Rudić, a pjesmu je kao i koralni himan u čast sv. Dominiku uglazbio prof. **Bela Anišić**. Zborovođa i dirigent Stantić je ovom prilikom, skupa sa skladateljem, s. Jakici i s. Blaženki darovao partiture ove dvije skladbe za arhivu kongregacije.

Po riječima vlč. Tomislava Vojnića Mijatova, proslava ovog značajnog jubileja započela je susretom za mlade.

»Ni sam nisam znao za ovaj jubilej dok mi dečki iz Katedralnog zbora nisu rekli za to. Tada smo shvatili da to moramo obilježiti, a budući da i sestre *Družbe Kćeri milosrđa* iz susjedne župe slave 100 godina djelovanja, rekao sam mladima da sada 'redovnice na-

stupaju'. Mislim da je pravedno da naše časne stavimo na pijedestal u Gradu. Zaboravili smo na njih, na njihovo djelovanje, na važnost molitve u zajedništvu. Mladi ne znaju ništa o našim sestrama dominikankama. Nažalost, zvanja su u opadanju, a vjerujem da postoje klice jer je ovaj narod od pamtivijeka vjeran Bogu. Sestre su došle u Suboticu za vrijeme komunizma i nije im bilo lako, nije ni danas, ali one su i tada svjedočile vjeru«, priča župni vikar i glavni organizator vlč. Tomislav Vojnić Mijatov.

Koliko je njihova služba značajna u župi potvrdio je i župnik mons. Ferenc Fazekas, istaknuvši kako su sestre

uvijek spremne pomoći u životu župe, oko crkve, mladih, djece, oko vjeronauka. »Njihov rad nije uvijek vidljiv, ali su one uvijek ovdje. Njihova je služba izuzetno značajna za život naše župe i hvala im što su tu. Molimo da bude više sestara«, istaknuo je mons. Fazekas.

Sestre među ljudima

»Zvanja je u odnosu na prijašnje godine sigurno manje, ali zahvaljujem dragom Bogu na svakoj sestri. Mi imamo sada tri novakinje i jednu kandidatkinju, pa se ne mogu potužiti u odnosu na neke druge redove i redovničke zajednice. Situacija je takva da je uopćeno u svijetu manje zvanja, a trebamo moliti Gospodara žetve da pošalje radnika. Mi ne živimo samo za sebe nego nas Bog šalje isključivo da posvetimo svoj život i potičemo i druge na to«, kaže vrhovna poglavarica Kongregacije sv. Anđela Čuvara s. Jakica Vuco i pojašnjava kako ih trenutno ima 94 sestre, skupa s novakinjama i kandidaticom, koje djeluju u 12 samostana i kuća.

Dvije zajednice sestara su izvan Hrvatske: jedna je u Hamburgu u misijama, a druga u Subotici. Ostale sestre su u Hrvatskoj, a kuća Matica je na Korčuli. Po riječima časne majke, ima sestara koje rade u školi, na fakultetima, u medijima, te su prisutne na druge način među laicima, ali kako je i s. Vuco rekla može to još bolje.

»I sveti Otac govori da sestre trebaju biti vidljivije, izaći na periferije... Trebale bi se više otvoriti i biti među ljudima, slijediti Kristov put 'Idite po svem svijetu i propovijedajte evanđelje'«, pojašnjava s. Vuco i dodaje kako uvijek u Subotici osjeti i doživi radost.

»Kad god dođem u Suboticu, odem doma ispunjena, jer je ovo mjesto gdje doživim i osjetim radost, neko poštivanje ljudi i prihvaćenost. Valjda će dragi Bog naći način da bude zvanja i da se sestre i dalje zadrže ovdje. Pa bar do stote obljetnice«, kaže s. Vuco.

A tome se nada i nadstojnica samostana u Subotici s. Nada Ivanković.

»Značilo mi je kad sam se vratila u svoj grad. Nekako osjećam da ovaj narod ovdje u Bačkoj treba časne. Drago mi je da mogu biti ovdje na službi, pomoći svećenicima, narodu i djeci. Trebaju ljudi sestre i vjerujem da Bog ima plan i za nas«, kaže s. Nada i pojašnjava kako ih je sada svega tri u Subotici, a da je bilo godina kada ih je bilo i devet.

S. Nada je u svojoj službi imala prilike i putovati i susresti se s drugim kulturama, ali, kako je rekla, ovdje su ljudi pristupačniji, javljaju se na ulici, žele pomoći, tu se »može doživjeti blizina i toplina ljudi«. Pitali smo je i kako dalje, na što je ona odgovorila:

»Ne znamo koje planove Bog ima za nas. Naše je raditi i živjeti u sadašnjosti, a moliti Boga za budućnost, pa se nadam da ćemo proslaviti i 100 godina od dolaska *bilih časni* u Suboticu.«

Ž. V.

Tradicionalni odlazak na zagrebački sajam knjiga

Srednjoškolci na *Interliberu*

Učenici srednjih škola koji pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku i njihovi profesori posjetili su i ove godine međunarodni sajam knjiga *Interliber* u Zagrebu, u organizaciji Hrvatskog prosvjetnog društva *Bela Gabrić* i Hrvatskog nacionalnog vijeća. Na put su išli u petak, 11. studenoga.

Na *Interliberu* je bilo 80 učenika i profesora iz subotičkih srednjih škola – Politehničke škole, Gimnazije *Svetožar Marković* i Srednje medicinske škole. Osim boravka na Zagrebačkom velesajmu i *Interliberu*, učenici i profesori imali su prigodu posjetiti i centar Zagreba (Kaptol, Gradec, katedralu, Kamenita vrata, Trg svetoga Marka, Trg bana Josipa Jelačića), a jednodnevni program završio je zajedničkom večerom koju je osigurao Grad Zagreb.

Iz HNV-a s djecom su putovala članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Margareta Uršal** i asistentica u obrazovanju pri HNV-u **Nataša Stipančević**.

I učenici i njihovi profesori zadovoljni su kako je posjet prošao.

»Na *Interliberu* smo imali priliku vidjeti veliki broj djela iz dječje književnosti, beletristike te stručnu literaturu, te je svatko, vjerujem, mogao pronaći pravu knjigu za sebe. Nakon posjeta sajmu uputili smo se u *Avenue Mall Zagreb*, te smo nakon toga večerali u restoranu *Stara zagrebačka škola*. Puni dojmova i s rancem punim knjiga krenuli smo k Subotici. Oduševio me veliki izbor knjiga, odlično društvo i sjajna organizacija«, kaže **Ivona Stantić**, učenica 1. f razreda Gimnazije *Svetožar Marković*.

Nekoliko sati za obilazak sajma, prema riječima učenice 3.2 razreda Srednje medicinske škole **Radmile Đukić**, bilo je i više nego dovoljno.

»Bilo je dobro, ali čini mi se da je sajam bio lošiji nego prošle godine. Nisam našla gotovo ništa što sam tražila. Na kraju sam uzela nastavak knjige koju sam kupila prošle godine. Nije nam bilo dosadno, jer smo svi bili ras-

položeni i raspričani. Također smo primijetili da su ljudi iz Zagreba jako dobri i svi bi rado pomogli. Kad bolje razmislim, sjajno smo se proveli«, kaže ona.

Profesorica i razrednica 3.2 **Vesna Bojanić** također je podijelila svoje zadovoljstvo organiziranim izletom.

»Bilo je knjiga za svačiji ukus, ali glavni mi je dojam ostavila uгода zbog slobode kretanja koju prošle godine nismo imali zbog silnih provjera oko koronavirusa«, kaže ona.

Svojim kućama izletnici su se vratili u kasnim noćnim satima, umorni, ali puni dojmova i u iščekivanju novoga izleta i druženja.

H. R.

Župnik i dekan u Zemunu preč. Jozo Duspara, dobitnik povelje *Zaslužni građanin Zemuna*

Zahvalnost i čast

»Mislím da je nagrada dobra poruka hrvatskoj zajednici u Srbiji i ovdje u Zemunu i da jasno govori da svi zajedno želimo zajedništvo i dobre odnose«, izjavio je preč. Jozo Duspara

Na svečanosti povodom obilježavanja Dana Općine Zemun, koja je održana 5. studenoga, župniku i dekanu u Zemunu preč. **Jozu Duspari** uručena je povelja za građanske zasluđe – *Zaslužni građanin Zemuna*. Središnji događaj održan je na svečanoj sjednici Skupštine općine Zemun u operi i teatru *Madlenianum*. Tom prilikom su predsjednik gradske Općine Zemun **Gavrilo Kovačević** i predsjednik Skupštine **Miroslav Gajić** uručili javna priznanja ovogodišnjim lauretima. Povelje za građanske zasluđe s medaljom – *Zaslužni građanin Zemuna* za 2022. godinu uručene su predsjedniku Židovske općine Zemun za područje kulture **Nenadu Fogelu**, župniku rimokatoličke župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu na području duhovnosti preč. Jozu Duspari i predsjedniku Društva za cerebralnu i dječju paralizu u području socijalne zaštite **Danijelu Peurači**.

Povelje su također dodijeljene i general-potpukovniku **Dušku Žarkoviću**, komandantu Ratnog zrakoplovstva i PVO Vojske Srbije, dok je *Povelju o prijateljstvu* s ključem Zemuna primio Atletski klub *Mladost*.

Nagrada župi i župljanima

Kako je istaknuo preč. Duspara, bio je ugodno iznenađen kada je saznao da će dobiti nagradu za svoj dugogodišnji rad u zemunskoj župi.

»Drago mi je da je netko i u društvenim strukturama ovoga grada prepoznao moj trud i rad. Nagradu doživljavam kao nagradu župi i župljanima. Voditelj sam katoličke zajednice u Zemunu. Najbolje poznajem situaciju župljana, njihove probleme i zajedno dijelimo i radosne i žalosne trenutke. Ova nagrada govori o uvažavanju naše zajednice. U posljednjih nekoliko godina imamo dobru komunikaciju s gradskom upravom i drago mi je zbog toga. Mislím da je nagrada dobra poruka hrvatskoj zajednici u Srbiji i ovdje u Zemunu i da jasno govori da svi zajedno želimo zajedništvo i dobre odnose. To treba cijeniti. Zahvalan sam Općini Zemun na ovoj prestižnoj nagradi kao i na svim čestitkama

koje sam dobio od ljudi, kako iz naše tako i iz većinske i drugih manjinskih zajednica«, kaže preč. Duspara.

Uspješna suradnja

U obrazloženju za dodjelu priznanja preč. Jozu Duspari, Gavrilo Kovačević je, među ostalim, istaknuo:

»Župa Zemun pripada Srijemskoj Biskupiji i s još osam župa čini Zemunski dekanat Srijemske biskupije. Na njegovom čelu je kao dekan preč. Jozo Duspara. Župnik je u Novim Banovcima od 1983. do 1988. godine, zatim u Golubincima od 1988. do 2005., a na župničkoj službi u Zemunu je od 2005. godine. Upravitelj je i crkve svetog Roka u Zemunskom parku i župe svetog Vendelina, opata, ravnatelj je Caritasa Srijemske biskupije i dekan zemunskog dekanata, te je član Zbora savjetnika u Srijemskoj biskupiji. Župa Uznesenja Blažene Djevice Marije je prošle godine nizom događaja proslavila 300 godina od obnove župe. Proslavu je podržala i Općina Zemun, a zadovoljstvo mi je što se u župi svake godine održavaju i ekumenski susreti zborova crkvenog pjevanja koje mi također zdušno podržavamo«.

U ime dobitnika javnih priznanja riječi zahvale izrekao je Nenad Fogel, koji je podsjetio na drevnost Zemuna, kulturno-povijesni značaj, multikulturalnost i multikonfesionalnost, građansku tradiciju i humanost Zemunaca koji su oduvijek njegovali skladne i tolerantne međunacionalne odnose.

»Drago mi je što je i prečasní Jozo Duspara jedan od dobitnika ovogodišnje nagrade. Komisija za dodjelu priznanja je jednoglasno donijela takvu odluku. On je netko tko je pridonio da zajednica u Zemunu funkcionira vrlo dobro, ne samo u duhovnom nego i u kulturološkom smislu. Općina Zemun ima tu mogućnost da pomaže vjerskim zajednicama kroz javne natječaje. I župa Uznesenja Blažene Djevice Marije je jedna od njih. Uspješnu suradnju ćemo nastaviti i u budućnosti«, kazao je Miroslav Gajić.

S. D.

Prekogranična suradnja dviju župa

Na relaciji Plavna – Petrovci

Uzvratnim posjetom u sklopu projekta prekogranične suradnja PLA-PET 2022, kojeg financira Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske, a u svojstvu vodećeg partnera, župljani grkokatoličke župe Pokrova presvete Bogorodice iz Petrovca posjetili su 12. studenoga svoga partnera, odnosno župljane rimokatoličke župe sv. Jakova iz Plavne.

Tijekom ovog studijskog posjeta gosti iz Hrvatske posjetili su drevni biskupski i kraljevski grad Bač i mjesto Plavnu s ciljem boljeg upoznavanja bogatstva duhovne, kulturne i višestoljetne povijesne baštine na ovim prostorima.

Po riječima grkokatoličkog svećenika, župnika župe Pokrova Presvete Bogorodice iz Petrovca **Vladimira Sedlaka** ovaj projekt je nastao u sklopu programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Hrvata iz Srbije. Tu su, kako je naglasio, četiri aktivnosti: adaptacija pastoralnog centra u Plavni koja je gotova, a koja ima za cilj okupljanje hrvatske zajednice u Plavni s osobitim naglaskom na rad HKUPD-a *Matoš*, dva studijska posjeta i medijsku zastupljenost i s jedne i s druge strane.

»Ovaj naš posjet Baču i Plavni bila je treća projektna aktivnost. Spomendan sv. Jozafata biskupa i mučenika, zaštitnika crkvenog jedinstva bio je znakovito odabran. U sklopu studijskog obilaska posjetili smo nekadašnju rezidenciju bačko-kaločkih nadbiskupa, danas župni dvor i crkvu sv. Pavla, Hamam – tursko kupatilo, jedino saču-

vano u ovom dijelu Europe, Šiljak kapiju, Stari bački grad i tvrđavu iz 14. stoljeća, drevnu templarsku/franjevačku crkvu i samostan iz 12. st. sagrađen na temeljima starorimske bazilike, Samostanski muzej i bogatu etnografsku zbirku hrvatske šokačke nošnje Bača i okolice. U Plavni smo se upoznali s poviješću ovoga mjesta kao i same župne crkve, a za nas su domaćini članovi HKUPD-a *Matoš* priredili prigodan program«, priča vlč. Sedlak i pojašnjava kako je Plavna udaljena od Vukovara isto koliko i Petrovci (manje od 10 km).

»Plavna je posljednjih gotovo 30 godina nepoznanica mlađim generacijama, a Bač kao bogato stjecište hrvatskog i kulturnog života, i općenito administrativno povijesnog značaja, također je velika nepoznanica i to nam je bio cilj: približiti se jedni drugima. No, put do Plavne danas je duži, jer skela na Dunavu nije u funkciji, te je naš put namjesto 20-ak minuta, trajao dva sata. Našim posjetom Plavni tu udaljenost pokušali smo umanjiti i pokazati kako je lijepo međusobno, kao prvi susjedi surađivati.«

Druženje župljana ovih dviju župa nastavljeno je upravo u Pastoralnom centru koji je ovom prigodom i svečano otvoren, tj. prvi puta nakon obnavljanja upotrijebljen u svojoj namjeni. Po riječima tamošnjeg župnika vlč. dr. **Marinka Stantića** Plavna osim škole trenutno nema drugi prostor namijenjen društvenim okupljanjima vjerskog i kulturnog oblika, te je po njemu ovaj adaptirani prostor od velikog značaja za Plavanjce.

Ovom susretu prethodio je studijski posjet Plavanjaca Vukovaru i mjestu Petrovcima, kao mjestu domaćina, gdje su imali priliku upoznati se s bogatom poviješću Grada Vukovara, a potom su isto učinili i s naseljem Petrovci.

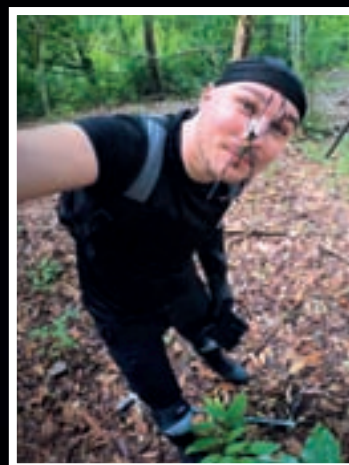
Svećenici ovih dviju župa, kao i brojni župljani, nadaju se kako će ovaj projekt pokrenuti i suradnju na polju kulture, obrazovanja, sporta i lokalne samouprave, te se tako još bolje i jače povezati.

Vrijednost ovog prekograničnog projekta iznosila je 115 tisuća kuna, od čega je po riječima vlč. Sedlaka, veći dio novca, kako je i predviđeno projektom, prepušten partnerima u Srbiji. Tako je Plavna dobila 100 tisuća kuna za adaptaciju Pastoralnog centra, dok je župa u Petrovcima dobila 15 tisuća kuna za studijske posjete.

Ž. V.

Naši godspodarstvenici (CXXIII.)

Ljubav prema zmijama i paucima pretočena u kreativni biznis

Malezijska jamičarka

Ovoga tjedna imate priliku upoznati potpuno drugačiji tip gospodarstvenika, točnije poduzetnika, od svih koje smo do sada prikazali u našem tjedniku. Naš sugovornik je Boris Ilić, čovjek koji se bavi pravljenjem hiperrealističnih modela paukova i zmija od polimerne gline, aluminijske žice i akrilnih boja

Skoro svaki model koji je konstruirao Boris je imao priliku osobno držati u ruci, proučiti ga u divljini te stoga imati pravu predstavu kako se određena životinja ponaša, koje se boje presijavaju na njoj i pod kojim uglovima dok se slobodno kreće kroz džunglu. Boris inače živi u Belgiji, te smo imali rijetku priliku uloviti ga na odmoru u Subotici. Boris Ilić samostalni je umjetnik, budući da je u Belgiji drugačiji sustav pomoći umjetnicima, država nudi priliku biti samouposlenik uz pomoć određenih agencija koje posreduju između ljudi i države.

Svijet zmija i paukova

Srednju naobrazbu završio je u Bačkoj Topoli u Poljoprivrednoj školi na smjeru veterina, te je tada shvatio kako se želi baviti biologijom, stoga je upisao Biološki fakultet u Beogradu. Zbog financijske situacije 2015. godine se preselio u Belgiju kako bi mogao skupiti sredstva za pokretanje vlastitog biznisa. Ljubav prema ovom svijetu mu se rodila prateći dokumentarce o zmijama i paucima.

»Jedan od prvih planova bio mi je snimiti mnoštvo materijala i napraviti emisiju o prirodi, raznim gmazovima, paucima, ali svjedoci smo migriranja edukacijskih sadržaja s televizijskih emisija na društvene mreže, socijalne medije poput Youtubea, TikToka i drugih. Inicijalna zamisao mi je bila plasirati sadržaj preko YouTubea, ali algoritam na tom socijalnom mediju se drastično promijenio. Postavio sam prvi video 2021. godine, ali uspjeh je bio daleko ispod mojih očekivanja. Ovoga ljeta sam napravio nalog na TikToku, tu sam doživio svoj pravi uspjeh. Za svega nekoliko mjeseci sam ostvario preko četiri milijuna pregleda. Što god postavim, uvijek prolazi odlično. Nisam siguran je li algoritam bolji ili je publika prešla na TikTok, ali recimo razlika između ove dvije platforme je oko stotinu tisuća pregleda po video snimci. Format mog rada je sljedeći: napravim mini dokumentarac o određenoj životinjskoj vrsti koju snimim u divljini, a samim tim napravim i njenu realističnu mini skulpturu koju prikažem na kraju videa. Na primjer, malezijska jamičarka, koja je jedna od najopasnijih zmija jugoistočne Azije, nju sam išao snimiti na Tajland kako bih imao pravu sliku o toj zmiji jer je sasvim drugačije vidjeti je u divljini. Trebalo mi je nekoliko mjeseci rada na modelu kako bih usavršio njene šare, miješati određene boje za baš tu nijansu koju ona ima, uskladiti koliko gline je potrebno da bih pogodio njene proporcije«, rekao je Boris.

Upitan koji mu je omiljeni model, a i model koji je najtraženiji, Boris nam odgovara:

»Najtraženiji model za prodaju je pauk crna udovica, oni su sada diljem svijeta, u Švicarskoj, Americi, Njemačkoj, itd. Najveću potražnju očekujem upravo sada uoči predstojećih blagdana. Dokazano je kako se najviše troši pred Božić i Novu godinu, stoga ću sada imati priliku vidjeti kako će se pokazati potražnja za mojim proizvodima. Poanta mojega posla je konstantno stvarati nove modele skulptura

različitih životinjskih vrsta. Mogu recimo napraviti stotinu crnih udovica, ali može doći do zasićenja tržišta. Za sada sam daleko od toga, ali da bih opstao u poslu, moram u ponudi imati što više vrsta. Svaki nov model iziskuje mnoštvo istraživanja, za njih ne možete naći upute online, moram ih osobno konstruirati i usavršavati do momenta kada smatram da je proizvod završen i savršen. Plasiram ih i po raznim europskim sajmovima arahnologije, na primjer u Austriji su svi izloženi modeli rasprodani«, ističe Boris.

Putovanje na Tajland

»Odazvao sam se pozivu mog prijatelja koji živi na Tajlandu sa suprugom, budući da je on znao čime se bavim i što mi je cilj. Krenuli smo skupa obilaziti džunglu, ali budući da su oni uposleni kao profesori, nisu me mogli stalno pratiti, pa sam na terene odlazio sam. To je bilo novo iskustvo za mene, moraš sam sebi čuvati leđa, jer je to okruženje potpuno drugačije od onoga na što smo navikli u gradu. Na svakom koraku moraš biti svjestan činjenice kako nisi predator nego si potencijalna lovina divljim mačkama, zmije otrovnice su na sve strane i koriste najsavršeniju prirodnu kamuflažu, morate svoja čula staviti na maksimum. Na takav strah smo zaboravili ovdje u Europi, budući da ne postoji toliko životinja koje nas mogu povrijediti. Zaštitna oprema je svakako prioritet, koristim specijalne štitičke na nogama i rukavice koje zmije ne mogu probiti zubima. Tu je kuka za rukovanje zmijama, lampe, kamere, kao i ostala oprema za kvalitetan i siguran rad. Imao sam važnu životnu lekciju još na fakultetu kada me je tijekom fotografiranja za prst ujela zmija koja srećom nije otrovna. Nisam želio ponoviti tu situaciju s otrovnicom. Izdvojiti ću jedno interesantno iskustvo s ovog putovanja, a to je moj susret s malezijskim kraitom koja je među najotrovnijim zmijama u cijeloj Aziji. Ukoliko vas ona ujede, šanse za preživljavanje, čak i uz primljen protuotrov, su svega 50 posto. Budući da sam imao listu zmija koje želim obraditi, ova je bila na samom vrhu. Uхватili smo je tijekom noćne ekspedicije, ali sam je htio snimiti po danu kako bi se pokazala njena prava ljepota i predivne boje. Stavio sam je u dvije herpetološke vreće za svaki slučaj i ponio sa sobom u smještaj. Oko pola 4 ujutru sam se probudio i vidio kako vreća više nije tamo, te sam mislio da je pobjegla. Nisam smio spustiti noge, a nisam mogao nikoga dozvati jer sam bio zaključan. Uzeo sam svjetiljku i krenuo ga tražiti po sobi. Srećom, ostala je u vreći, samo je prilikom migoljenja pala na pod. Bio je to jedan od najstrašnijih momenata na tom putovanju«, priča nam Boris Ilić.

»Ljubav prema zmijama ili paucima je vrlo specifična stvar. To je recimo kao kada volite umjetnost, vama slika ili skulptura ne može uzvratiti ljubav. Kada ste spremni pružiti razumijevanje jednom pauku ili zmiji, baviti se njima, to sa sobom nosi i druge benefite. Oni nisu sisavci, ne izražavaju emocije poput neke mačke ili psa, jednostavno prihvataju svu ljepotu koje to biće nudi. Meni je osobno to pomoglo u komunikaciji s drugim ljudima, napose onima koji zahtijevaju više strpljenja i razumijevanja. Znam da zvuči nespojivo, ali doista je tako«, ističe Boris.

Boris je s nama podijelio jednu originalnu ideju kako proslaviti Novu godinu:

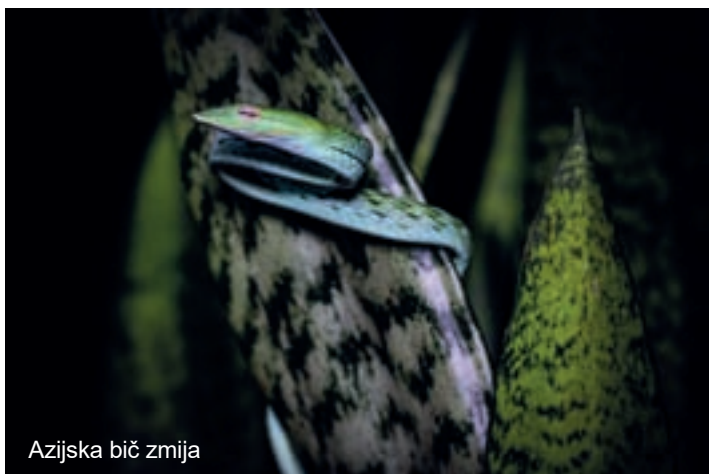
»Budući da je moje putovanje bilo u prosincu, imao sam želju dočekati Novu godinu u džungli, u mraku, sam. Bio je to vrhunski doživljaj.«

Borisov rad možete pratiti na YouTubeu, TikToku i Instagramu pod istim imenom: BokiRez. Iako najviše truda ulaže u TikTok, redovito odgovara na sve privatne poruke na Instagramu.

Ivan Ušumović

Smjédotočkasta jamičarka

Azijska bič zmija

Skulpture malezijske jamičarke

Skulpture raznih vrsta crnih udovica

Pjesnici iz Vojvodine u Vinkovcima

VINKOVCI – Prigodom obilježavanja 41. obljetnice osnutka Slavonsko-baranjsko-srijemskoga ogranka DHK-a u Gradskoj knjižnici u Vinkovcima 15. studenoga održan je tradicionalni program *Književna riječ slavonsko-baranjsko-srijemska*. Uvodni dio programa bio je posvećen **Stjepanu Tomašu**, prigodom 75. obljetnice života i 50. obljetnice otkako je objavio svoju prvu knjigu *Sveti bunar*. Uslijedila su književna čitanja hrvatskih književnika i književnica, članova DHK-a i gostiju iz Hrvatske, bosanske Posavine i Vojvodine. Kao posebni gosti nastupili su mladi pjesnici iz Vojvodine **Darko Baštovanović** i **Nevena Mliniko**. Predstavili su se svojim recentnim pjesničkim radovima i još jednom dokazali svoju nadarenost, ali i živost hrvatske književne scene u Vojvodini. Završni dio programa bio je posvećen **Josipu Kozaracu** (1858. – 1906.) i **Nikoli Tordincu** (1858. – 1888.), vinkovačkim gimnazijalcima i hrvatskim književnicima kao – (ne)poznatim pjesnicima.

Kotiga Marije Ivošev na koncertu Lada

ZAGREB – Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske *Lado* priredio je u Zagrebu svečani godišnji koncert naslovljen *Odjeci vremena*. Koncertom je ansambl obilježio pune 73 godine od osnivanja, a tema ovogodišnjeg koncerta bila su zaštićena nematerijalna kulturna dobra.

Publici je predstavljena i replika ženske narodne nošnje kotige koju je izradila **Marija Ivošev** iz Berega, koja je i bila gošća na godišnjem koncertu. Uz kotigu, koja je predstavljena tijekom koncerta, predstavljena je i Marija Ivošev kao vrsni ćurčija koja je, kako je navedeno, ćurčijski zanat naslijedila od oca **Stipana Jelića**.

Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini

SUBOTICA – Program *Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini* bit će održan večeras (petak, 18. studenoga) u Art kinu *Lifka* u Subotici, s početkom u 18 sati. Na programu je dokumentarni film *Goli otok* redatelja **Darka Bavaljka**.

Film tematizira logor na istoimenom otoku na Hrvatskom primorju za vrijeme trajanja sukoba **Tito – Staljin** od 1949. do 1955. godine. Rekonstrukcija života u logoru i metoda političkog preodgoja tzv. informbiroovaca temelji se na svjedočanstvu logoraša **Alfreda Pala** dok riječ Udbinog generala **Jove Kapičića** daje Udbin pogled na logiku i motive stvaranja Golog otoka. Tendencija filma je prikazati Goli otok iz više kutova i smjestiti ga u tadašnji vremenski, politički i ideološki kontekst. Nakon filma razgovor s autorom vodit će **Petar Bujas**, profesor predmeta Povijest pakla na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Ulaz je besplatan.

Horski diptih u Petrovaradinu i Subotici

PETROVARADIN/SUBOTICA – Glazbeni program *Horski diptih* bit će priređen večeras i sutra (petak i subota, 18. i 19. studenoga) u Petrovaradinu i Subotici. Nastupaju glazbenici iz Hrvatske i Slovenije: Mješoviti pjevački zbor KUD-a *Ina* iz Zagreba pod ravnanjem dirigenta **Bojana Pogrmilovića** i Narodni orkestar FA *Mladost* iz Samobora pod vodstvom **Frana Pogrmilovića** te Mješoviti pjevački zbor KUD-a *Štefan Romih Črešnjevac* iz Slovenske Bistrice pod ravnanjem dirigentice **Franje Kmetec**. Na programu će biti duhovna i folklorna zborna glazba.

Prvi koncert bit će održan večeras (petak, 18. studenoga) u crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu, s početkom u 18,30 sati, a sutradan (subota, 19. studenoga) *Horski diptih* gostuje u Subotici, u crkvi sv. Jurja, s početkom u 19 sati.

Divanim šokački u Monoštoru

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* organizira književno-jezičnu manifestaciju *Divanim šokački* koja će biti održana sutra (subota, 19. studenoga) u Domu kulture u Monoštoru. Središnja tema manifestacije bit će lik Šokice, njezin identitet isripovijedan i prepleten kroz tradicijsko šokačko ruho. Bit će upriličena revija tradicijskog ruha iz fundusa Društva uz naratorski dio. Manifestacija te fotografije i izrada bogatog kataloga nastavak su projekta podržanog od Grada Sombora i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH.

Ikavica u Stanišiću

STANIŠIĆ – HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića organizira manifestaciju *Ikavica – govor hercegovačkih, dalmatinskih, bosanskih, slavonskih, podunavskih i bačkih Hrvata* koja će biti održana u iduću subotu, 26. studenoga, u dvorani Društva *Ady Endre* (Dalmatinska 114) u Stanišiću. Početak je u 17 sati.

Dan ranije, u petak, 25. studenoga, s početkom u 17 sati, u motelu *Kronić* u Somboru, HKD *Vladimir Nazor* organizira obilježavanje obljetnice Savezne kolonizacije Hrvata iz Hrvatske i BiH u Vojvodinu.

Katolički vjeronauk u Somboru, obljetnica zemunskog *Tomislava*

12. studenoga 1924. – *Slobodni dom* piše da je narodni zastupnik **Jakob Schoblocher** održao u Indiji 5. listopada sastanak Hrvatske republikanske seljačke stranke, koji je okupio oko 300 ljudi. »Nadam se, da ću za koji dan obavijestiti vodstvo, da imademo jednu organizaciju u našim redovima više, i to od samih Niemaca, jer je Indija čisto njemačko mjesto, a ima liepi broj predplatnika Freis Heim-a«, piše Schoblocher.

13. studenoga 1940. – *Hrvatski dnevnik* piše da je u Somboru održana sjednica Zajednice doma i škole, kojoj su prisustvovali u velikom broju katolički roditelji. Oni su prigovarali ravnatelju gimnazije **Miloju Stojadinoviću** što u tom zavodu već tri godine nema katoličkog vjeroučitelja. Stojadinović se pravdao da se on već obraćao vlastima u vezi s tim pitanjem. Međutim, istina je da se biskup **Lajčo Budanović** osobno zauzeo za to pitanje kod mjerodavnih.

14. studenoga 1936. – *Hrvatski branik* (Vinkovci) piše o 40. godišnjici Hrvatskog pjevačkog društva *Tomislav* u Zemunu, koje je nastalo spajanjem *Odjeka* i *Rodoljuba*

1925. *Odjek* su osnovali hrvatski omladinci 26. siječnja 1896. Svoj naziv duguje učitelju **Vjekoslav Kirinu** iz Samobora. Prvi predsjednik društva je bio profesor **Edo Ulrich**. *Odjek* je kasnije okupio nekoliko javnih radnika: profesora **Vatroslava Rožića** (branič ljepote i čistoće hrvatskog jezika), župnika **Vilima Korajca** (hrvatskog književnika i humorista), pedagoga **Ljubomira Dvornikovića**, odvjetnika **Matu Ivića** (ušao u sabor kao član Nezavisne narodne stranke). Hrvatsko obrtničko i trgovačko pjevačko društvo *Rodoljub* je nastalo 1907. zaslugom **Živka Bertića**, književnika, odvjetnika i člana sabora. Uoči proslave 1000. godišnjice hrvatskog kraljevstva *Rodoljub* i *Odjek* obrazovali su HPD *Tomislav*. Od 1928. društvo je razvilo ozbiljan rad pod upravom priznatog radnika **Josipa Gunčevića**. *Tomislav* je podupirao hrvatske kulturne napore u Srijemu. Osnovao je u Zemunu podružnice Hrvatskog radiše i Hrvatskog kulturnog društva *Napredak*.

15. studenoga 1924. – *Hrvatske novine* pozivaju svoje pristaše da obilaze **Antuna Bergera**, tavankutskog župnika, jer je on glavni korteš (agitator) Narodne radikalne stranke u Tavankutu. »On trguje, goji svinje, prodaje vino na malo i veliko, ako i nema vinograda, što više kod njega se nalazi i duvana na meter, ako ga i nije sadio i ako je s njih trgovati zabranjeno. On je politički nepro, jer hoće svom narodu zlo, a dobar i ugodan život samo sebi.«

16. studenoga 1940. – *Hrvatski dnevnik* piše da je biskup **Ljudevit Budanović** imenovao 32 nova odbornika rimokatoličke crkvene općine u Somboru. Na čelo uprave je od trojice kandidata izabran **Grga Vuković**, odvjetnik i prvak HSS-a u Somboru. Za predsjednika nadzornog odbora izabran je **Martin Sečujski**, a za predsjednika kulturnog odbora **Franjo Međeši**.

17. studenoga 1935. – *Subotičke novine* pišu da je u Baču održana 20. listopada pod pokroviteljstvom biskupa **Ljudevita Budanovića** svečana posveta zastave katoličke omladine. Između župskog stana i crkve generalni vikar **Blaško Rajić** održao je pontifikalnu misu uz asistenciju **Nevena** i posvetio zastavu. Kuma i kum zastave su bili bračni par **Marija** i **Stjepan Azaševac**. Poslije podne u dvorani sestara Naše gospe otvorena je izložba šokačke narodne nošnje i veziva.

18. studenoga 1920. – *Zastava* piše o zboru Bunjevačko-šokačke stranke održanom u Lemešu 7. studenoga. Zbor je otvorio **Paja Knezi** (ratar). Zastupnik **Ivan Evetović** predstavio je program stanke. Poslije njega govorio je župnik **Bolto Agatić**.

40. godišnjica hrvatske pjevačke misli u Zemunu i 10. godišnjica H. P. D. Tomislav

„Nek' nas tuđe, a nama kolo vodi, kom hrvatska pjesma godi!“
Pjesma je najvjeratnije čovjekova društica, koja ga prati od rođenja do smrti. Njom se iskazuje tuđa i boli, njom se odziva u časovima sreće. Upoznaje nas sa svima stvarima, dubinama i blizinama ljudskoga duha. Njena je moć tolika, da može čovjeka preobraziti u vjerujućeg bika, u boljega čovjeka. Onaj koji je pjesma gleda na smilovanje podzemni svijet. Pjesma pjevača Tuteja svijetla je nova snaga borcima u svetom boju za domovinu.

U prošlosti i sadašnjosti hrvatskog naroda pjesma mu je najvjeratniji pratilac, govor njegovoga srca, njegovoga raspoloženja, govor njegove duše. Onda je Hrvat, to je pjesma.

Na obalama slavnoga Jadranskoga mora pjeva „Vila Jadranska“, hrvatsko „Kolo“ igra u Zagrebu, „Zora“ karlovačka najvjeratnije novo doba hrvatskomu narodu, sa krilom „Trebevića“ iz Šiben. Srećom isti pjesma do prostora slavonskih i bačkih ravnica, da se „Odjek“ čuje u kraljevstvu Srbima u Zemunu na vjetrov blagih Save u plavi Dunav.

Nemoguće je govoriti o bilo kojem hrvatskom pjevačkom društvu, a da se ne kaže barem nešto o onima, kojima je pjesma uvijek sa sobom, koji stvaraju hrvatska pjevačka društva. O hrvatskoj omla-

„Ja hrvatska nij' propale!“
Ta hrvatska je premlađa rod iz vjekovnog sna, skupila ga pjesmom sa narod svoj. Njena je snaga, da se desna iz hiljada organiziranih hrvatskih pjevačkih društava prolema do srca, da nam je samo Bog otac, a mi naša sveta zemlja hrvatska.

Hrvatska pjevačka društva nastaju se po Hrvatskoj poslije pada Bichova apsolutizma, „Zora“ u Karlovcima 1898., kao prvo hrv. pjev. društvo, pa „Kolo“ u Zagrebu 1901., a već 1895. osnovan je i hrvatski pjevački savez prigodom proslave „Danas“ u Sisku.

Misao o hrv. pjev. društvu ubrzo je zagrjela omladinu u najvjeratnijem dijelu „Lijepa naša“ u Zemunu, koja je već i onako pjevala i tamburala u privatnom hrvatskom klubu. Stoga nije bilo izliko preći na djelo. Omladinci povedoše akciju i 26. i. 1896. osnovano je hrvatsko pjevačko društvo, koje na suglasni učitelj Vjekoslava Kirina u Somboru dobije ime „Odjek“. Prvi predsjednik bio je profesor Edo Ulrich, a ostali funkcioneri sljedeći: Ivan Benčić, Janko Plankar, Adam Škrljević, Vjekoslav Kirin, Ivan Ših, Krešimir Tomljenović, Franjo pl. Benko. Zborovoda Ivan Trogić.

Hrvatska inteligencija, velikom žurnošću, ali se smjeli baviti političkim valjem jednog politička h

Predstava *Legenda o Vjetropirki*

Ljubav vrednija od šoldi

U selo gdje su dijelili sve što su imali došao je Šime, bogati čovjek koji je odlučio naučiti seljane kako treba zarađivati i kako je najvažnije u životu imati novac. Jesu li se seljani uspjeli uklopiti u novi način života? Je li ipak nešto pošlo po zlu?

Premijera nove predstave Dječje dramske sekcije HKC-a *Bunjevačko kolo* održana je 14. studenoga u Dječjem kazalištu u Subotici. Riječ je o komadu hrvatskoga pisca **Igora Knizeka** *Legenda o Vjetropirki* koji je bio prvonagrađen na natječaju *Mali Marulić* 2014. godine.

Predstavu je režirala **Katarina Ivanković Radaković**, mlada članica Književno-teatarskog kružoka HKC-a *Bunjevačko kolo*, a na sceni smo u naslovnim ulogama vidjeli **Martu Vukmanov Šimokov** i **Ines Vojnić** kao malu i veliku Vjetropirku, **Marijana Rukavinu** kao Šimu i **Antoniju Kujundžić** kao Pripovjedačicu, te **Karla** i **Dražena Kujundžića**, **Roku Piukovića**, **Mateu Miković**, **Ivu Francišković**, **Mašu Delić**, **Katarinu Jurčak**, **Anju Pejović** i **Jakova Vukova**. Glazbu je izabrao **Mario Bošnjak**, kostime je osmislila **Lucija Vukov**, a scenografiju potpisuje **Kristijan Milanković**.

Materijalno i duhovno

Predstavom je dočarana priča *Legenda o Vjetropirki* o tome kako je bogatstvo mnogo više od materijalnih stvari. Priča počinje u malom selu onkraj mora, predvečer bi žene i djeca pošli od uvale gdje bi dočekivali svoje muževe i očeve, koji bi se vraćali s ribarenja. Ako bi ulov bio dobar, cijelo selo se veselilo, a ako ne bi, opet svi bijahu sretni, već i zato što su se njihovi voljeni vratili živi i zdravi. Seljani su jedan nestašni djevojčurak prozvali Vjetropirka, zato što je išla na visoku liticu iznad sela i sjedila

uz otvore na stijenama, kroz koje bi fujkao vjetar, mrseći joj pritom duge zlatne vlasi, a njoj se činilo da joj priča čudesne priče. Seljani su dijelili sve što su imali – kad netko nije imao hrane ili odjeće, uvijek bi se našlo tko bi podijelio svoje s potrebitim. Tako je bilo sve dok u selo nije došao Šime, bogati čovjek, koji je odlučio naučiti seljane kako je najvažnije imati novac. Seljani su počeli raditi za njega i nitko više nije razmjenjivao usluge ni dobra i nitko se više nije međusobno pomagao. Ako nisu imali novca za ono što im je trebalo, Šime ih je upisivao kao dužnike. Uskoro je došla velika suša i seljanima su propali nasadi i više nisu imali čime plaćati usluge meštara, pa tako ni Šimi nisu mogli platiti za ono što su mu prije ostali dužni. Šime im je počeo uzimati vrtove, maslinike, pa i cijela imanja, pravdajući to njihovim dugom. Otac i mater Vjetropirke su je obećali Šimi, jer im je htio sve uzeti. Njeno srce nije se moglo kupiti novcem, skočila je s litice u more odakle ju je spasio ribar, nakon čega seljani Šimu izbacuju iz sela. Tako su ljudi u selu dobili natrag jedni druge i tako su se u selo vratili dobrota, ljubav i zajedništvo i svi su shvatili da je to vrednije od bilo kakvih šoldi!

Pouka za djecu i odrasle

Redateljica ove predstave Katarina Ivanković Radaković kaže kako je s djecom-glumcima na ovoj predstavi prvo radila **Katarina Ivanković Ivandekić**, radilo se na tekstu Igora Knizeka prema njenom prijedlogu, a zbog njenih obveza na fakultetu povukla se iz projekta.

»Ovaj tekst je kvalitetan i nagrađivan, radi se o prekrasnoj priči, o ljudima koji žive na otoku, u selu, i oni su veoma složni jedni s drugima, posuđuju kada netko nema, ali u selo dolazi bogati čovjek koji ih uči da je novac najbitniji, te da ne smiju jedni drugima pomagati, jer oni od toga nemaju koristi i tako se razvija radnja, kako se seljani snalaze u toj novoj situaciji. Predstava nosi dobru pouku i za djecu i za odrasle ljude«, kaže Katarina Ivanković Radaković.

Katarina Ivanković Radaković pohađa subotičku Muzičku srednju školu, ovo je prvi put da je isprobala kako je stvarati predstavu, a želja joj je režirati bar još jednu.

»Pretpremijerna izvedba ove predstave je dobro primljena u Lemešu, djeca-glumci su imali malu tremu, ali to tako bude, mada su svi oni dosta iskusni na scenskim nastupima, bave se i folklorom ili sviraju, dakle imaju razne vidove nastupa«, dodaje ona.

Akteri predstave

Marijan Rukavina u predstavi glumi lik bogatog čovjeka, šjor Šimu.

»Šjor Šime je lik koji je živio s njima u tom selu pa je otišao živjeti u Ameriku i nakon 20 godina se vraća u selo. Hoće napraviti tvornicu da bi ljudi iz sela radili za njega. On je negativan lik, zato ih sve na kraju hoće iskoristiti. S dramskom sekcijom smo već uradili predstavu *Romeo*

i *Julija*. Idem u osnovnu školu, amaterski se bavim glumom, a želim upisati gimnaziju, te potom studij režije. Ova predstava govori da su ljubav, prijateljstvo i povjerenje nešto što je najvažnije«, kaže Rukavina.

Antonija Kujundžić, u predstavi tumači ulogu Pripovjedačice.

»Kao naratorica vodim pričom kroz radnju predstave, zapravo pojašnjava

vam dijelove predstave gledateljima. U dramskoj sekciji sam od prije četiri godine. Glumila sam, bila je i pauza zbog korone i onda smo nastavili ponovo. Ova predstava će imati daljnji svoj život, ljude može nešto naučiti, a to je da nije poanta u novcu nego u ljubavi. Probe volim, iako su ponekad naporne. Upisat ću gimnaziju, opći smjer, ali se još nisam odlučila za dalje školovanje«, kaže ona.

Mario Bošnjak je u ovoj predstavi radio ton i efekte. Ovo je prva predstava koju je radio.

»Zadovoljan sam kako je sve proteklo tijekom rada na predstavi i nadam se da će biti i sljedećih predstava, gdje ću raditi audio-tehniku. Audio tehničar bavi se miksanjem glazbe, nekada i aranžmanom za glazbu, to je osoba koja radi za miksetom, podešava mikrofone, ozvučenje. Mene je Katarina Ivanković Radaković pozvala da sudjelujem u predstavi, znala je da se bavim glazbom i pitala me za savjet kako bi to moglo zvučiti, što se tiče glazbe i zvučnih efekata u predstavi. Odabrao sam pjesmu koju je izvodio **Frank Sinatra Killing me softly**, koja se čuje između scena. Numera je ovoga puta samo instrumentalna, a tijekom predstave ima više raznih zvučnih efekata, kao što su primjerice grmljavina ili šum valova«, priča Bošnjak.

Predstava je namijenjena djeci starijoj od 10 godina, skupa s njihovim roditeljima.

Z. Sarić

Dramska sekcija HKC-a *Bunjevačko kolo*

Premijera predstave *Tamburaški oproštaj*

Nova predstava Dramske sekcije HKC-a *Bunjevačko kolo* – *Tamburaški oproštaj* bit će premijerno izvedena u večeras (petak, 18. studenoga), u Velikoj dvorani Centra, s početkom u 19 sati. Predstava je rađena prema tekstu i u režiji **Marjana Kiša**, a kako se najavljuje, puna je smijeha, emocija i pjesme. Prva repriza je u nedjelju, 20. studenoga, također u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*. Ulaznice se mogu rezervirati na telefon 064/6590-635, po cijeni od 400 dinara.

Nova knjiga: Izabrana djela Balinta Vujkova – Basne i pripovijetke

Raznovrsnost i bogatstvo opusa

Hrvatska čitaonica i ZKVH iz Subotice objavili su u listopadu šestu knjigu u ediciji *Izabrana djela Balinta Vujkova – Basne i pripovijetke*. Iza ove knjige stoji tim koji je započeo ovu ediciju. Izbor je uradio novinar **Zlatko Romić** iz Subotice, recenzentica je dr. sc. **Sanja Vulić** iz Zagreba, a urednica je **Katarina Čeliković**. Dizajn knjige potpisuje **Darko Vuković**.

Na 540 stranica našlo je svoje mjesto 195 pripovjedaka. Izbornik Romić u predgovoru piše: »Knjiga koju držite u ruci, po osobnom mišljenju priređivača, vjerojatno je najraznovrsnija i najbogatija u odnosu na do sada pet objavljenih u ediciji *Izabrana djela Balinta Vujkova*. Njenoj šarolikosti, osim regionalne i dijalekatske razvedenosti, pridonijela su i dva nova momenta koji se odnose na žanr i govor. Dok su u prvih pet knjiga dominantni žanrovi bili bajke i pripovijetke, u šestoj se prvi puta pojavljuju i basne koje je Balint za života također zapisao od svojih pripovjedača i objavio ih. Također, kao novina u šestoj knjizi ove edicije pojavljuje se i desetak srpskih pripovjedaka iz Mađarske i Rumunjske koje dodatno obogaćuju ionako raskošan opus nenadmašnog sakupljača usmenog narodnog blaga«.

Napominje kako su basne u ovoj knjizi »po mnogo čemu specifične u odnosu na one koje se djeci čitaju pred spavanje ili pak uče u školi« budući da »Balintovi pripovjedači nikada nisu čuli za **Ezopa**, **Jeana de La Fontainea**, **Ivana Andrejeviča Krilova**, pa ni za **Dositeja Obradovića**«. No, njihovo je postojanje zoran dokaz o »kulturološkoj uključenosti« u suvremenu civilizaciju naroda s ovih prostora.

Recenzentica Sanja Vulić napominje kako se u šestoj knjizi nalaze »ne samo pripovijetke iz Bačke (s obiju strana državne granice, tj. iz Mađarske i Vojvodine), nego i pripovijetke iz Banata, istočnoga dijela Srijema, iz mađarskoga dijela Podravine, iz zapadne Mađarske

i austrijskoga Gradišća i dr. Jezik tih narodnih pripovijedaka uvijek je iznova zanimljiv jer sadrži značajke mjesnih govora iz kojih su kazivači.« I šesta knjiga iz edicije nudi čitatelju *Rječnik manje poznatih riječi i izraza*.

Knjiga se može naručiti preko sajta (www.zkvh.org.rs), elektroničke pošte i telefona ZKVH-a (024/535-533) ili kupiti direktno u prostorijama Zavoda (Laze Mamužića 22, Subotica). Cijena je 1.000 dinara.

D. B. P.

Nova knjiga: Ivan Tumbas, Stešćalo se...

Prošlost oživljena u »pismama«

Nakon knjige pripovjedaka *Nakosa salaša*, **Ivan Tumbas** iz Subotice objavio je i knjigu pjesama na bunjevačkoj ikavici, naslovljenu *Stešćalo se....* Autor kaže kako poeziju piše od djetinjstva a u knjizi je sabrano oko 100 pjesama.

Recenzentica knjige je s. **Eleonora Antonija Merković**.

»Nova vrmena kao da brzo brišu prošlost i autoru se sve to stešćalo i pismama želi oživiti, vratiti u sadašnjost, progovoriti govorom svog djetinjstva ... Čitajući ove stihove oživljavamo radosne uspomene salaša i njiva, koje vrme brzo briše, sačuvajmo us-

pomenu na njih i naš lipi ikavski divan«, navodi s. Merković. Ona dodaje i kako autora tišti i nesloga u njegovom narodu ali i u samim porodicama. No, kako zaključuje, u zbirci ima i radosti života i lijepog pobožnog razmišljanja.

Knjiga je objavljena u vlastitoj nakladi autora, a može se nabaviti kod autora (ivantumbas65@gmail.com ili 064/8319053) po cijeni od 800 dinara (za slanje izvan Subotice dodatno se naplaćuje i poštarina).

Prva pomocija knjige bit će u Subotici, u četvrtak, 24. studenoga, u Gradskoj knjižnici (dvorana u prizemlju) s početkom u 18 sati.

D. B. P.

Nova knjiga u nakladi NIU *Hrvatska riječ*: Zvonimir Franjo Vuk, *Mrak svjetlosti*

Pjesničko svjedočanstvo života

U nakladi NIU *Hrvatska riječ* objavljena je nova knjiga – knjiga pjesama **Zvonimira Franje Vuka** *Mrak svjetlosti*. Književni prvijenac autora iz Zemuna donosi stotinjak pjesama podijeljenih u nekoliko tematskih cjelina – Nepokorivost, Domoljublje, Svjetlost mraka, Opsjenarstvo, Sivilo i Prividi ljubavi. Teme pjesama se kreću od autorefleksivnih do lirskih – ljubavnih i rodoljubivih pjesama, preko stihova o prirodi do pjesama naslovljenih ženskim imenima, koje su značenjski obojene mitom, poviješću ili značenjem samog imena.

Naličja poznatog svijeta

Urednik knjige je književnik **Zvonko Sarić** koji u pogovoru navodi kako Vuk u svom pjesničkom pismu »otkriva mogućnosti jezika ritmom, zvukom i ogoljenim jezikom bez ukrasa, premda bogat metaforama«. »Dojmljivi su prizori naličja poznatog svijeta, a njegovi svjetovi vode nas i u opresivni kafkijanski mračni ponor te na neobičan način govore o odnosu stvarnosti i fikcije«, navodi Sarić.

Kako nadalje ističe, Vukovo pjesničko »svjedočanstvo života« odlikuje se svježinom, snažnim i delikatnim prisustvom subjekta.

»Prisustvo subjekta u njegovim stihovima je u punoj emotivnoj neposrednosti, svijet osjetilnosti uzdiže na nivo imaginacije, intenzivira taj vječni tren u kojem živimo ovdje i sada. Uspješno osvježava jezik poezije, oslobađajući je stereotipnih asocijacija«, bilježi Sarić.

Uposebljeno iskustvo

Kako se dodaje, pjesnik u ovoj knjizi stihovima izražava svoje uposebljeno ljudsko iskustvo u rastućoj pusti-

O autoru

Zvonimir Franjo Vuk rođen je 1986. u Zemunu. Piše prozu i poeziju. Do sada je objavljeno desetak njegovih pjesama u časopisu *Nova riječ*, a pjesma *Jesen Vukovara* objavljena mu je prošle godine na službenoj web stranici Grada Vukovara (www.vukovar.hr) pod kategorijom *Pjesme o gradu*.

nji postmoderne epohe, kada su mnogi izgubili vjeru u viši smisao života. Piše o »Putu za ludnicu«, »o svijetu u kojem vladaju košmari«, o utvarama iz tame, mjestima koja su »lažima nastanjena«, o opsjenama, bespućima, ljudskim stranputicama, mislima sazdanim od očaja, nebrojivim obmanama kada »marširaju ova lažna vremena« i kada je »vatra ugašena / pusto je ognjište / ostaju samo djeca uplašena / ne događa se život više«.

Zvonimir Franjo Vuk, kako se zaključuje, pjesničkim slikama predstavlja i noćne sate koji otkrivaju tajne univerzuma i taj noćni uvid pjesnika omogućuje mu da pogleda od vremena do vječnosti.

Knjiga *Mrak svjetlosti*, po cijeni od 500 dinara, može se kupiti uredu NIU *Hrvatska riječ* (Trg cara Jovana Nenada 15/II), a uskoro i u subotičkoj knjižari *Danilo Kiš*.

H. R.

Nijemi svjedok bogate povijesti

Svečanim euharistijskim slavljem u rimokatoličkoj crkvi Presvetog Trojstva u Surčinu 12. studenoga obilježen je za Surčince značajan jubilej – 125. obljetnica izgradnje crkve. Misno slavlje je predvodio generalni vikar Srijemske biskupije i župnik u Rumi mons. **Josip Ivešić** u zajedništvu sa župnikom domaćinom preč. **Markom Kljajićem**. Tom prigodom blagoslovljene su i adaptirane prostorije, dio podruma ispod župnog ureda.

Rimokatolička crkva Presvetog Trojstva u Surčinu izgrađena je 1896. godine za vrijeme biskupa Đakovačko-bosanske i srijemske biskupije **Josipa Jurja Strossmayera** (1850. – 1905.). Tijekom proteklih 125 godina stolovali su biskupi Đakovačko-osječke i Srijemske biskupije dr. **Antun Akšamović**, **Stjepan Bauerlein**, **Ćiril Kos**, **Marin Srakić** i u novije vrijeme iz Srijemske biskupije mons. **Đuro Gašparović** i mons. **Fabijan Svalina**. Prvi župnik u Surčinu bio je **Petar Fischer** (1938. – 1944.), zatim **Pavao Matica** (1944. – 1945.), **Petar Jus** (1945. – 1946.), **Franc Smodej** (1946. – 1947.), don **Antonio Makjanić** (1947. – 1949.), dr. **Jakov Benković** (1948. – 1949.), **Adam Žabarović** (1948. – 1955.), **Josip Štimec** (1955. – 1960.), **Antun Kolarević** (1960. – 1977.), **Josip Šlogar** (1977. – 1985.), **Petar Petrović** 1986., **Đuro Kedveš** (1986. – 2005.) i sadašnji župnik Marko Kljajić koji je došao u Surčin 2005. godine. Uz zahvalnost Bogu na daru crkve, te svim biskupima i župnicima koji su kroz povijest dali svoj doprinos surčinskoj župi, župljani su u crkvi postavili spomen ploču s njihovim imenima. Nju je poslije svete mise blagoslovio mons. Josip Ivešić.

»Rimokatolička crkva u Surčinu izgrađena je davne 1896. godine. Župni ured pored crkve izgrađen je 40 go-

dina poslije. Tada su bili ispunjeni preduvjeti da tadašnji biskup Đakovačko-srijemske biskupije pošalje župnika u surčinsku župu. Tek 1930. godine želja župljana je ispunjena. Po dekretu biskupa dr. Antuna Akšamovića u Surčin je stigao prvi župnik Petar Fischer, koji je ostao u Surčinu do 1944. godine. Kada smo registrirali našu čitaonicu, iz poštovanja i zahvalnosti Bogu što je Surčin imao vrijednog župnika Petra Fischera, nazvali smo je po njemu. Po župničkom stažu u Surčinu najdugovječniji je bio pokojni preč. Đuro Kedveš. Župnik sam u Surčinu od 2005. godine, a Đuro je bio dvije godine dulje od mene. Ako odem u mirovinu iz Surčina, stići ću župnika Đuru po godinama župnikovanja u ovoj dragoj nam župi«, kaže preč. Kljajić.

Uz financijsku pomoć Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske župljani su preuredili podrumski prostor koji će imati dvojaku ulogu: pastoralni rad i za potrebe Hrvatske čitaonice *Fischer*, ali i za okupljanja i druženja župljana.

»Uspjeli smo urediti dio podruma i on će uz našu čitaonicu i etno sobu surčinskih Hrvata biti još jedan prostor u kojem ćemo se moći okupljati, družiti i sastajati. Najvjerojatnije ćemo taj prostor nazvati po suradniku Petra Fischera, **Franji Kovačiću** koji je bio učitelj u hrvatskoj školi i prosvjetitelj. Na ove prostore je donio kulturu gajenja vinove loze i bio je osnivač Hrvatskog kulturnog društva *Zrinski*, o čemu se malo znalo. Sve udruge s hrvatskim predznakom su poslije Drugog svjetskog rata izbrisane, a sada sam došao do novih informacija o njima«, priča preč. Kljajić.

U ime biskupa misno slavlje je predvodio generalni vikar Srijemske biskupije mons. Josip Ivešić, koji je u obra-

Krista Kralj

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

ćanju župljanima izrazio zahvalnost Bogu ne samo za materijalno zdanje, crkvu u Surčinu, nego i za živu Crkvu.

»Poručio bih vjernicima da njeguju povijest, jer ona je učiteljica života. Ako je zanemarimo, vrlo lako se može dogoditi da izgubimo i vlastiti identitet, pa onda i budućnost. U tom smislu je doista potrebno da i u Surčinu obilježimo jubilej crkve i postavimo ploču koja će biti trajni spomen na ovaj jubilej, ali isto tako i na prošlost ovoga mjesta. Vjerujem da će to biti i poticaj mnogima koji dolaze u crkvu da se spominju prošlih vremena, ali uvijek u perspektivi budućnosti«, istaknuo je mons. Ivešić.

»Za nas vjernike u Surčinu ovo je značajna obljetnica«, istaknula je predsjednica Hrvatske čitaonice *Fischer* **Katica Naglić** i dodala: »Prošlo je 126 godina od izgradnje crkve u Surčinu i zahvalni smo Bogu što je imamo. Proslava jubileja je trebala biti održana prošle godine, ali je zbog epidemijskih mjera odgođena. Drago mi je što smo mi župljani ustrajni u svojoj vjeri. Također, ponosni smo što je župa dobila financijska sredstva od Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske u dva navrata, od kojih smo uspjeli adaptirati podrum«.

Petar Štampar je glavni odbornik u župnoj crkvi Presvetog Trojstva, koji je tom prigodom rekao:

»Okupili smo se kako bismo proslavili 125. obljetnicu postojanja naše crkve. Osobito mi je drago što smo uredili i staru dvoranu koja je bila zapuštena kako bismo se u njoj mogli družiti i obavljati druge aktivnosti. Najbitnije je da se družimo i da gradimo zajedništvo«.

Nakon blagoslova u preuređenom prostoru uslijedilo je prvo druženje župljana i gostiju. Svojim skladbama su ih zabavljali mladi tamburaši Hrvatske čitaonice *Fischer*, također jedni od sljedbenika očuvanja svog identiteta i bogate povijesne kulture i tradicije.

S. D.

Liturgijska godina završava svetkovinom Krista Kralja. Osim što njome slavimo Sina Božjega kao Kralja svega stvorenja, njome nam Bog poručuje da sve ljudske kategorije sile, moći, časti i uspjeha pred njim ništa ne vrijede, te da je njegov pogled na ovaj svijet drukčiji od našeg. Kršćanin je onaj koji svoj pogled pokušava uskladiti s Božjim, onaj koji teži ući u njegovo kraljevstvo, te slavi i časti Krista kao svoga Kralja.

Kralj okrunjen trnjem

Krista Kralja na slikama prikazujemo s krunom, kao ovozemaljske kraljeve, jer je tako čovjeku lakše pojmiti njegovu veličinu. Iako znamo da Krist nikada na svoju glavu nije stavio krunu, osim one trnove, niti je nosio bilo kakve oznake kraljevske vladavine i časti. Prošao je ovom zemljom jednak najsiriomanišnijima. Ništa nije posjedovao, a opet je cijeli svijet na njegovom dlanu. Nije imao ni slugu ni vojsku, niti bilo kakvu moć zemaljskih vladara, a opet cijeli svijet o njemu ovisi. Njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta, ali hodeći ovim svijetom, čovjek ide prema njegovom kraljevstvu.

Ljudima je bilo teško, a i danas je, u njemu prepoznati Kralja i Spasitelja, Mesiju, jer je za ljudske pojmove i suviše skromno došao na ovaj svijet, suviše skromno živio, te na sramotan način, poput razbojnika, napustio ovaj svijet. Ali Bog kroz cijelu povijest spasenja, a u konačnici po svome Sinu, poručuje da ne gleda na stvarnost kao što gleda čovjeka, da moć, sila i čast za njega nisu jednaki kao i za čovjeka. Ali, čovjek to teško shvaća. Iako je svemoćan, dakle moć ovozemaljskih kraljeva nije usporediva s njegovom, on ipak umjesto palače izabire štalu, umjesto zlatne krune trnovu, umjesto počasti poruge, umjesto uglednika siromahe i grješnike. To čini kako bi nam pokazao da vidi i razumije sva-

ku čovjekovu brigu i patnju. Kako bi pokazao da je on Bog, Kralj i Spasitelj svakoga čovjeka, da kod njega nema povlaštenih prema bilo kojem kriteriju, svaki mu je čovjek jednako važan. Pokazao je da je ljubav jedina kategorija koja mu je važna, te da njegova ljubav nema granice, ide sve do muke i smrti.

Božje kraljevstvo

Krist Kralj došao je među ljude da im pokaže koliko ih Bog ljubi, da pokaže kako se može stići u Božje kraljevstvo, kojega su vrata otvorena svima. Svi odbačeni i od društva izrugani u njegovoj blizini osjetili su se prihvaćeni. Jer, pokazao im je da Bog toliko ljubi da svima daje nove šanse, kako bi svatko zavrijedio vječnu radost njegova kraljevstva.

Liturgija za ovu svetkovinu odabire odlomak iz evanđelja koji govori o Isusovoj smrti na križu. Rekli bismo vrhunac apsurdna, Bog umire izrugan i ponižen. On, zahvaljujući čijoj milosti svijet postoji, dopušta da s njim postupaju kao sa zločincem, da protiv njega lažno svjedoče i da mu se rugaju. Ismijavaju njegovo kraljevstvo i kraljevanje, a on za njih moli. Snažna je poruka ovonedjeljne svetkovine za modernog čovjeka kojemu nikada nije dosta časti, moći, slave; koji želi podložiti sebi druge, koji ne mari za posljedice svoje okrutnosti i nepravедnosti, jer ima samo jedan cilj: pokazati koliko je moćan i velik. Na kraju puta ovog života dolazimo pred vrata kraljevstva u kojem kraljuje Krist Kralj. Ukoliko tijekom toga puta nismo živjeli onako kako nas je on poučio i kako je on živio dok je hodio zemljom, vrata njegova kraljevstva ostat će za nas zatvorena. Stoga ovu svetkovinu treba shvatiti i kao upozorenje da nam je živjeti za njegovo kraljevstvo, a sve ono za čim moćnici svijeta teže za Gospodina je isprazno i vodi u vječnu propast.

ŠOKAČKO VEČE 2022.

*U subotu, 19.11.2022. Dom kulture, u
Senti u 19,00h.*

*Očekujemo Vas bogatim folklornim
programom !*

Finale natjecaja „Za lipu rije...“

Dobrodošli!!!

Ulaznica-donacija

Gala koncert

MIRA TEMUNOVIĆ 50 GODINA S TAMBUROM

30. XI. 2022.

**u subotičkoj Sinagogi
s početkom u 19 sati**

Sudionici koncerta:

Dječji tamburaški orkestar HGU-a „Festival bunjevački pisama“
Veliki tamburaški orkestar HGU-a „Festival bunjevački pisama“
Akademske tamburaški orkestar „Strossmayer“ iz Osijeka
Katedralni zbor „Albe Vidaković“ (zbor pripremio: Miroslav Stantić)

Dirigenti:

Mira Temunović, prof.
mag. mus. Marko Sesar

Ulaznice su besplatne i trebaju se podići:

u Uredu HNV-a (radnim danima: 8 – 15 sati, ulaz s adrese: Laze Mamužića 22)
na Infopultu subotičke Sinagoge (uto. – pet.: 10 – 18; vikendom: 10 – 14 sati)
ili rezervirati putem telefona: 063 80 87 836

Poljoprivredna zajednica
za obrazovanje,
programe, sportove i
kulturne manifestacije
– nacionalna zajednica

IZVORI ZA KULTURU
POSREDOVANJE U PROMETU

Cro Media

Prčić (Perčić)

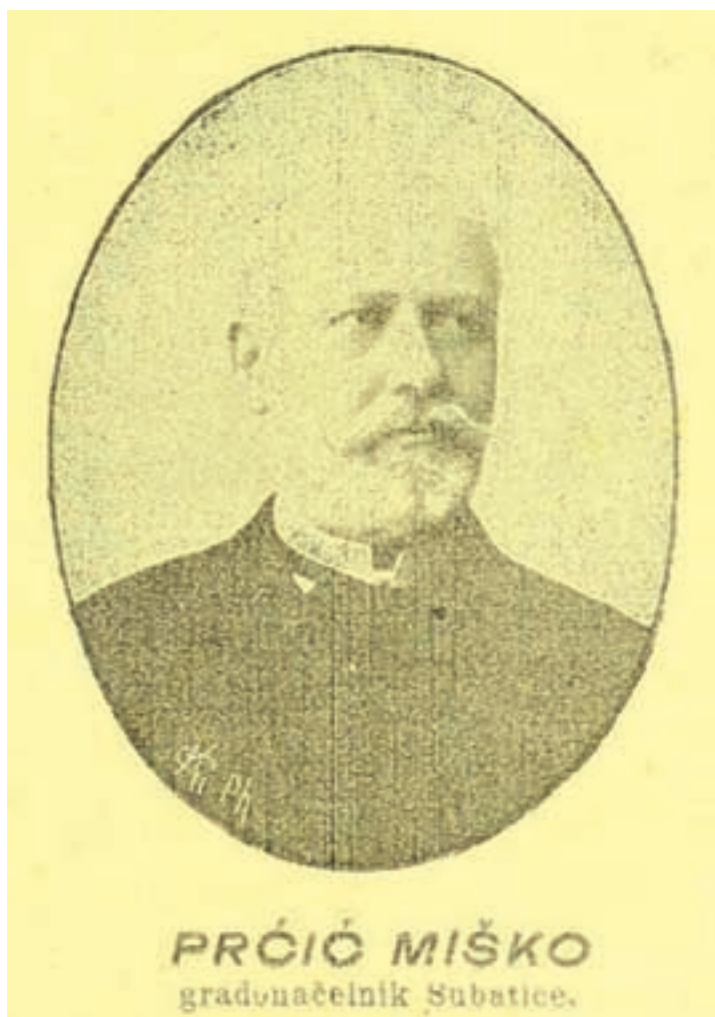
U pojedince koji po svom povijesnom značenju zauzimaju mjesto odmah poslije velikana mogu se ubrojati mnogi predstavnici roda **Prčića**, koji po razgranatosti nimalo ne zaostaje za **Dulićima**, **Kujundžićima**, **Vojnićima** i drugim glasovitim obiteljima. Svijest o pripadnosti zajedničkom stablu i povijesnoj ulozi snažno je izražena kod pripadnika ovog roda. Pokazatelj toga je činjenica da povijest i sadašnjost kulturnog života bačkih Hrvata ispunjava nekoliko pojedinaca koji nose ovo prezime: urednik *Hrvatskih novina* **Miško** (1878. – 1945.), podgradonačelnik Subotice i odvjetnik **Josip**, književnik i sakupljač narodne baštine **Ivo** (1894. – 1959.), njegov istoimeni sin (1927. – 2002.) i unuk **Hrvoje** (1954.), liječnik i kolekcionar umjetnina **Vinko Perčić** (1911. – 1989.), književnici, otac i sin, **Milivoj** (1942. – 2016.) i **Dražen** (1967.).

Trojica braće

Matične knjige Subotičke biskupije pokazuju da su Prčići na prijelazu iz 17. u 18. stoljeće bili veoma razgranat rod. Zbog toga istraživanje njihove genealogije iziskuje napore, koji nadvladavaju mogućnosti pojedinca. Ipak je moguće u značajnoj mjeri rasvijetliti neke od onih segmenata obiteljske povijesti koji čine integralni dio zajedničke povijesti bačkih Hrvata. U pitanju su naravno preporodni pokret **Ivana Antunovića** i njegovih sljedbenika i era gradonačelnika **Lazara Mamužića**. Nije bez značenja činjenica da su u to vrijeme, dakle u drugoj polovici 19. stoljeća, u društvenom životu Subotice i hrvatske zajednice vidno mjesto zauzimala trojica braće: **Pava** (1823. – 1905.), **Albe** (1831. – 1905.) i **Miško Prčić** (1840. – 1906.). Naravno, i prije toga su Prčići imali svog »velikana«. Možda najznačajniji od njih je odvjetnik **Joso Prčić** (umro 1891.). Međutim, o njemu

Neven od 1. siječnja 1891. piše da je »bio rođen bu-njevac, al je uvik o glavi svoga roda dilovao«. S druge strane, braća Pava, Albe i Miško stekli su svojim radom kod običnih Hrvata u Subotici reputaciju narodnih prvaka. Do sada u historiografiji njihovi slučajevi i doprinosi nisu promatrani kao dijelovi jedne cjeline. Povjesničar **Mirko Grlica**, dobar poznavatelj epohe, čitajući subotički tisak, sretao se s njihovim imenima, ali ih nije poistovjetio kao rođenu braću.

Genealogija

Djed Pave, Albe i Jose Prčića bio je izvjesni **Mijo Prčić**, koji je 14. XI. 1798. oženio **Julijanu Šokčić**. Njihov otac **Stipan** je rođen 5. I. 1804. Stipan se 13. XI. 1822. vjenčao **Janjom**, kćerkom **Antuna Stipića** i **Petronile Gabrić**. Janja je umrla 28. VIII. 1863. Pava je rođen 15. XII 1823. Oženio se vrlo mlad, s 18 godina 17-godišnjom **Jelisavetom Stantić**, koja mu je rodila sina **Petra** (1857. – 1895.). Bio je član Pučke kasine. Umro je 27. IX. 1892. Pavin brat Albe je kršten 25. III. 1831. u Kunbaji. Oženio se **Klarom Dulić** 14. XI. 1849. Klara je preminula 5. III. 1878., pa se Albe oženio 12. I. 1881. **Marijom Milanković**, udovnom **Franje Jaramazovića**. Bio je predsjednik Pučke kasine. Umro je 4. I. 1905. Najmlađi brat, **Miško**, rođen je 7. X. 1840. Oženio se

14. IV. 1873. **Janjom Lichtnecker**. Njegova djeca su bila asimilirana. Bio je predsjednik sirotinjskog stola i gazdačke (hrvatske) banke. Poslije suspenzije Laze Mamužića kratko je obavljao dužnost privremenog gradonačelnika Subotice. Umro je 3. VI. 1906.

Nabijanica

Živimo u vremenima modernih nebodera, višekatnica od armiranog betona koje niču na očišćenim prostorima i ruševinama nekadašnjih nabijanica, starovremenskih kuća pravljenih od nabijene zemlje. O tzv. nabijanju zemlje su kroz godine napisani brojni tekstovi, a svojevremeno je bila i jedna priča o fotografiji na ovu temu u kojoj je temeljito opisan postupak izgradnje na ovaj način, Ali ova priča je posve drugačija, jer je ovo prije svega jedan mali, romantični podsjetnik na neko drugo vrijeme. Fotografija pred nama zauvijek je ovjekovječila veliku mobu na gradnji jednog salaša u Đurđinu 1950. godine, a do nje smo došli zahvaljujući obiteljskom arhivu

Branke Kovač-Šokčić.

»Moj dida **Blaško Kujundžić** je išao u mobu nabijati buduću građevinu od zemlje skupa s glavnim majstorom izgradnje **Ivanom Korponaićem**, inače bratom njegove žene«, kazala je kratko Branka i ustupila stari crno-bijeli fotos.

A na njemu dva šogora i brojni drugi mobaši nabijajući zemlju »opravljaju« glavnu zgradu na salašu, a fotografski zabilježena uspomena, »eto sudbine«, postala je inspiracija za priču o tradicionalnoj arhitekturi sjevera Bačke. U posve laičkoj želji pokušaja dobivanja potpunijeg doživljaja onog što se na ovoj zanimljivoj fotografiji vidi zamolili smo **Josipa Horvata**, svojedobno i samog sudionika jedne slične akcije nabijanja zemlje, za malo stručnije pojašnjenje.

»Kuće su se nekoć gradile od prirodnog materijala iz neposrednog okruženja. Primjerice, u brdovitim predjelima i izobilju kamena nastambe su se gradile od tog najdostupnijeg prirodnog materijala, dok su se kod nas u sjevernoj Bačkoj one pravile i gradile od zemlje, prirodnog materijala našega okruženja. Zemlja se dobijala kopanjem u neposrednoj blizini budućeg objekta od tzv. naboja. Uzimala se žuta zemlja i njome se punio prethodno napravljeni 'šalung' od dasaka colarica koje su bile poduprte s vanjske i unutarnje strane budućih zidova uz pomoć okruglih drvenih stupova. Prostor za visinu dasaka, koje su uglavnom sa sobom donosili mobaši i na taj način dodatno pomagali budućim vlasnicima kuće, popunjavao se žutom zemljom nakon čega je slijedilo nabijanje. Prvo su išli 'furkači', obično njih četverica koji su drvenim 'klinastim' maljevima nabijali zemlju do dasaka. Dvojica s jedne strane, tj. s vanjske strane zida jedno za drugim, a druga dvojica s druge, tj. unutarnje strane zida. Za njima su išli takozvani nabijači, koji su jedno za drugim nabijali zemlju s okruglim ili četvrtastim drvenim

maljevima. Kada su zidovi bili urađeni na budućoj zgradi, na još svježim zidovima od nabijene zemlje velikim sjeckirama pravili su se otvori tamo gdje će potom biti vrata i prozori. Snažni udarci velikih sječiva znali su u dodiru s jako stvrdnutom zemljanom masom proizvesti ozbiljne varnice, jer je nabijena podloga bila tvrda poput kamena. U nastojanju dobivanja preciznijeg i ravnijeg presijecanja željene površine kroz debele naslage nabijene zemlje koristile su se i velike pile i oštre žičane sajle koje su gra-

đevinari vukli s obje strane zida. Zemljana građevina bi se potom pokrila drvenom građom i, u ondašnje vrijeme pedesetih godina popularnim 'bon crijepom' iz Kanjiže. U takvom stanju nabijeni zidovi ostavljani su najmanje godinu dana da se dobro osuše, pa bi se tek nakon proteka uobičajenog vremena sušenja pristupilo ostalim građevinskim radovima kao što su žbukanje blatom, opet od žute zemlje i pljeve kao vezivnim materijalom.»

Podizanje, tj. izgradnja jedne klasične onovremenske nabijanice za obiteljsko stanovanje trajala je, ovisno o brojnosti mobaša i njihovoj vještini nabijanja zemlje, nekoliko tjedana. Bio je to izuzetno naporan tjelesni posao, osobito za one koji su radili na višim točkama kuće, ali iskustvo i zdrava snaga činili su svoje. A da bi građevinari imali dovoljno energije starale su se domaćice prinoseći im klasični jaki ručak (slanine, *kiselne*, luka i domaćeg kruha), a po završetku dnevnog posla, negdje predvečer i kuhanu *užnu* (paprikaš, taranu i sl.). Kvalitetno urađene brojne nabijanice stoje i danas, odolijevajući vremenu, a postojanost njihovih debelih zidova najbolje svjedoči o dobro urađenom nabijanju zemlje.

D. P.

Nagrađni izlet mladih čitateljki, pobjednica Nacionalnog kviza za poticanje čitanja

S knjigom do Zagreba

Sara Dulić, učenica 7. razreda OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina i **Martina Tikvicki**, učenica 6. razreda OŠ *Matko Vuković* iz Subotice boravile su od 12. do 15. studenoga u Zagrebu kao subotičke pobjednice Nacionalnog kviza za poticanje čitanja Knjižnica grada Zagreba. U ovom kvizu namijenjenom učenicima viših odjela osnovne škole već više od 15 godina sudjeluju i đaci koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku u Subotici, Maloj Bosni, Tavankutu i Đurđinu. Provedbu kviza za ovo područje realizira Gradska knjižnica Subotica pa su i na nagrađnom putovanju bili u pratnji djelatnice subotičke knjižnice, knjižničarske savjetnice **Bernadice Ivanković**.

Kao i svake godine nagrađeni učenici imaju odličan i bogat četverodnevni program koji se temelji na knjizi i

čitanju, pa su tako i ove godine Sara i Martina posjetile Sajam knjiga *Interliber*, Dječji odjel Knjižnica Grada Zagreba, Dječju knjižnicu *Marin Držić* u kojoj su sudjelovali u zabavnoj igri *Escape room*, ali su imali i posebnu čast pod stručnim vodstvom običi Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu, i to ne samo čitaonice koje vide uobičajeno posjetitelji nego su prošli putem ulaska knjige u knjižnicu, njezinu obradu sve do čitaonica, pa kroz njihove specijalne zbirke (grafičku, glazbenu, karata i starih knjiga), vidjeli su gdje se radi digitalna knjižnica te neke odjele koji se rijetko kada vide (restauratorski i konzervatorski odjel). Vrhunac druženja s knjigom bila je svakako završna priredba s izvlačenjem nagrada Nacionalnog kviza za poticanje čitanja, koja je održana 15. studenoga u

Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici. Ovom događaju je prisustvovalo nekoliko stotina njihovih vršnjaka iz cijele Hrvatske, a istodobno ovim programom je i zatvoren Mjesec hrvatske knjige.

Osim spomenutih knjiških programa, preostalo je dovoljno vremena i za odlazak u kino, šetnju gradom, vožnju tramvajem i posjet određenih institucija što je upotpunilo ionako nesvakidašnji ugođaj i izlet subotičkih mladih čitateljki. Kako im je bilo i što ih je posebno dojmilo pročitajte u njihovim komentarima.

»Kao i prošle godine, moja nastavnica hrvatskog jezika mi je posudila knjigu da ju pročitam za Nacionalni kviz za poticanje čitanja. Pročitala sam knjigu *Pošta za Li* i popunila online kviz. Mislila sam da će biti kao i prošle godine, ali nije bilo tako. Teta mi je javila da smo moja prijateljica Sara i ja izvučene i da smo osvojile putovanje u Zagreb, gdje ćemo prisustvovati završnici kviza. Tako je i bilo. A u Zagrebu je bilo jako lijepo. Prvi puta sam posjetila *Interliber*. Tamo je bilo puno knjiga koje sam posuđivala u knjižnici, pa sam se odlučila neke od tih i kupiti za moju zbirku. Sve mi se svidjelo. Knjižnice koje smo posjetili, a osobito odlazak u najveću – Nacionalnu sveučilišnu knjižnicu gdje smo vidjele i kako se stare i oštećene knjige restauriraju kako bi se mogle ponovno koristiti«, napisala je Martina Tikvicki.

U Zagrebu je uživala i Sara Dulić koja kaže:

»Kada sam saznala da Martina i ja idemo u Zagreb, bila sam jako sretna i uzbuđena. Pročitala sam knjigu za kviz i popunila upitnik. No, putovanju se nisam nadala. Volim čitati i smatram da je izuzetno važno. U Zagrebu mi se najviše svidjela završna svečanost, jer smo se mogle fotografirati s književnicima koji su napisali knjige koje smo čitali za kviz. Također sam bila sretna, jer smo se družili s našim vršnjacima iz Hrvatske, a svidjeli su mi se i plesači koji su nastupili na ovoj priredbi. Sve je bilo odlično!«

H. R.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Tereza Dulić**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Vladimir Nazor*, Đurđin – 2. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: pjevanje u HKPD-u *Đurđin*

VOLIM: igrati se s prijateljima

NE VOLIM: kad mi se netko ruga

U SLOBODNO VRIJEME: volim gledati crtane filmove

NAJ PREDMET: likovna kultura

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: frizerka

Too Jóth optika

DR. YÓTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marame, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim nje-govateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, sun-cokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormari i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Proizvki u Subotici (42 kvm, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karađorđeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 km od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

Hrvat, katolik iz Slavonske Orahovice kod Osijeka, zaposlen, vlasnik kuće i auta, traži djevojku iz Subotice do 31 godine za upoznavanje i brak. Ivan Peček.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za izgradnju višeporodičnog stambenog objekta na k. p. br. 1143, 1144, 1145 K. O. Stari grad u Subotici (naručitelji projekta – »Izgradnja Dakriso« i »Vasilčić izgradnja«, d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 25. studenoga do 1. prosinca 2022. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs, u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 25. studenoga do 1. prosinca 2022. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispijele u Zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 22. 11. 2022.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Segedin s prigodom

Potpuno naopako

Kažu da je selidba jedan od najvećih stresova u životu. Odabereš li to samovoljno, odlaskom u drugi stan, mjesto ili nešto drugo po vlastitom izboru, na nešto bolje ili odeš jer moraš, iseljavaš se, tjeraš, spašavaš nekoga ili sebe. Slažem se, već to nisu jednaki uvjeti i parametri, ali pokušajmo to zanemariti. Selidba je stresna. Zamislimo neke srednje parametre i za početak idete na nešto što smatrate boljim, za sebe i trenutne okolnosti. Ili barem izazovno i nešto te zove da probaš.

Dakle, u ovom broju mijenjamo mjesto stanovanja, napuštamo zonu komfora i pripremamo se za novi grad. Biramo destinaciju, točnije grad, ako je negdje blizu. Blizu autora, mene. Biramo Segedin. Mijenjamo državu. Mijenjamo grad. Mijenjamo ljude. Sve za malo.

Kako se ljudi uopće odlučuju na promjenu? Privlači ih novac ili ideje? Dobro, nećemo to dirati. Razlozi su različiti i osobni. Zanimljivije je pitanje kako iz svoje zone komfora, gdje sve znate i lako rješavate, otići u grad koji ne poznajete i krenuti ispočetka. Što onda učiniti?

Svugdje ima za nekoga ponešto

Istraživanje grada i mogućnosti zvuči kao sjajna i umirujuća ideja. Kad sam prije razmišljala o promjeni grada, uvijek sam mislila da će prilagodba biti lakša ako se pridružim trkačima. I to je stvarno dobra ideja, jer su svi umreženi oko iste ideje koja ih spaja, a nova poznanstva otvaraju mogućnost sklapanja poznanstava i društva na toplom čaju u gradu u kojem još nikoga ne poznaješ. Dobro, znamo, kod trkača je češće krigla pive, ali poanta je ista. Ali ja više ne trčim, pa da krenemo dalje s ovog područja.

Nešto što mi je u fokusu, u posljednje vrijeme su šuma i šetnje, voda i veslanje i toplice. A svi dobro znamo da su Segedin, kao i cijela Mađarska, toplice. Dakle, prva destina-

cija, sadržaj da se ispuni dan, opusti duh i pronade društvo su toplice Ana. Do sada sam tamo odlazila svake zime, a sada bih mogla živjeti u istom gradu s njom. I otkriti neke nove toplice. Naravno, tu je i poznati *Aquapolis* koji neopravdano zanemarujem. Mako spa, koji se nalazi nedaleko od Segedina, svakako je na mojoj listi. Dakle, lista je duga, a najviše se veselim nekim zabačenim i nepoznatim. Nadam se i gradskom bazenu i svakodnevnom kupanju.

Grad Sunca i grad vode

Može li to biti bolje ime? Segedin se smatra jednim od najsunčanijih gradova po broju sunčanih dana u godini. A kako se nalazi u blizini ušća rijeke Moriš u Tisu, gdje je najveći grad na ovoj europskoj rijeci, Segedin za mene već zauzima posebno mjesto. Da se razumijemo, zauzeo je posebno mjesto prilikom mojih posjeta njegovom adventskom sajmu. Možda će ova godina biti još posebnija, jer nam stižu praznici.

Jezik u Mađarskoj je općenito mali problem. Ne znam mađarski, a svi znamo da Mađari nisu raspoloženi za engleski, pa će izazov istraživanja biti veći. Čak je i istraživanje na internetu izazov, jer postoji vrlo malo informacija na nekom drugom jeziku osim na mađarskom. To je jedan od razloga zašto nisam uspjela pronaći veslački klub ili udruhu, niti se malo bolje informirati o ovom mom hobi, ali vjerujem da će lakše biti na licu mjesta.

Planiram isto napraviti i sa šumom, pa ću se morati strpjeti. Što je ponekad teško, pogotovo kada te »svrbe« mogućnosti.

Ne znam jeste li ikada maštali o promjeni mjesta stanovanja, toliko da je to postalo gotovo stvarno. I tada znate da samo trebate čekati i vidjeti što će vam mašta donijeti.

Gorana Koporan

Svjetsko prvenstvo u nogometu – Katar 2022.

Vatrena karavana

Prošlog tjedna je hrvatskoj sportskoj javnosti izbor-
nik **Zlatko Dalić** objavio konačni popis putnika za
predstojeće Svjetsko nogometno prvenstvo koje
će se od 20. studenoga do 18. prosinca igrati u Kataru.
Iako je bilo nekih manjih nedoumica, u veznom redu (**Iva-
nušec**) i napadu (**Antonio Mirko Čolak**), ovih 26 nogo-
metaša kreću u »vatrenoj karavani« s namjerom da na-
prave još jedan povijesni rezultat za hrvatski nogomet.

Vratari: **Dominik Livaković** (*Dinamo*), **Ivica Ivušić**
(*Osijek*), **Ivo Grbić** (*Atletico Madrid*)

Obrana: **Joško Gvardiol** (*RB Leipzig*), **Dejan Lovren**
(*Zenit*), **Borna Sosa** (*Stuttgart*), **Josip Juranović** (*Cel-
tic*), **Josip Šutalo** (*Dinamo*), **Domagoj Vida** (*AEK*), **Mar-
tin Erlić** (*Sassuolo*), **Josip Stanišić** (*Bayern*), **Borna
Barišić** (*Rangers*)

Vezni red: **Luka Modrić** (*Real Madrid*), **Marcelo Bro-
zović** (*Inter*), **Mateo Kovačić** (*Chelsea*), **Mario Pašalić**
(*Atalanta*), **Lovro Majer** (*Rennes*), **Nikola Vlašić** (*Tori-
no*), **Luka Sučić** (*Salzburg*), **Kristijan Jakić** (*Eintracht,
Frankfurt*)

Napad: **Ivan Perišić** (*Tottenham*), **Bruno Petković** (*Di-
namo*), **Andrej Kramarić** (*Hoffenheim*), **Ante Budimir**
(*Osasuna*), **Marko Livaja** (*Hajduk*), **Mislav Oršić** (*Dina-
mo*).

SKUPINA F

1. kolo (23. studenoga)

11.00 Hrvatska – Maroko

20.00 Belgija – Kanada

2. kolo (27. studenoga)

14.00 Belgija – Maroko

17.00 Hrvatska – Kanada

3. kolo (1. prosinca)

16.00 Hrvatska – Belgija

16.00 Kanada – Maroko

D. P.

RUKOMET

»Kraljice šoka« bez borbe za medalje

Porazima protiv Slovenije (18:26) i Danske (17:26) ženska rukometna reprezentacija je izgubila sve šanse za plasman u polufinale Europskog prvenstva koje se održava u zajedničkoj organizaciji Slovenije, Crne Gore i Sjeverne Makedonije. Oslabljena selekcija pod vodstvom izbornika **Nenada Šoštrića** nije mogla dalje od drugog kruga.

NOGOMET

Dinamo prvak jeseni

Susretima 17. kola završen je jesenski dio 1. HNL, a naslov prvaka polusezone pripao je *Dinamu*. Zagrepčani su vodeću poziciju ovjerili uvjerljivom pobjedom na gostovanju kod *Rijeke* (7:2) i proljeće dočekuju s velikih šest bodova prednosti ispred *Hajduka*, uz još jedan su-

sret manje. Viceprvak *Hajduk* ispustio je prednost protiv *Slavena* u Koprivnici (2:2), a susret su obilježili ispadi navijača, kontroverzne odluke suca **Čuline** i nepostojeći penal za domaćine. Odlične igre i povratak u vrh tablice potvrdio je trećeplasirani *Osijek* pobjedom na gostovanju u Šibeniku (2:0), dok je *Lokomotiva* doma bila bolja od *Istre* (2:0). Susret između *Gorice* i *Varaždina* nije odigran zbog nogometaša zaraženih virusom covid.

KOŠARKA

Poraz Hrvatske

Odlučujući susret u borbi za prvo mjesto u pretkvalifikacijskom ciklusu Europskog prvenstva u košarci, odigran u nedjelju navečer u Zagrebu, pripao je košarkaškoj reprezentaciji Poljske (87:79). Hrvatska predvođena novim izbornikom **Acom Petrovićem**, oslabljena neigranjem NBA asova i najboljih igrača koji nastupaju u najboljim europskim klubovima, dobro se držala sve do posljednje četvrtine, ali je onda prevagnula bolja igra Poljaka koju vodi **Igor Miličić**.

POGLED S TRIBINA

Hrvatska na SP

Francuska 1998.

Od svoga osamostaljenja 1991. godine Hrvatska je, do sada, pet puta nastupila na Svjetskom nogometnom prvenstvu. Premijeru ili tzv. debi *vatreni* su imali pod vodstvom legendarnog izbornika **Miroslava Ćire Blaževića** u Francuskoj 1998. godine kada su ostvarili senzacionalan uspjeh osvajanjem trećeg mjesta. Na putu do veličanstvene bronce, najvećeg dosega u nacionalnoj nogometnoj povijesti, momčad koju je predvodio kapetan **Zvonimir Boban** isprva je u skupini zabilježila pobjede protiv Jamajke (3:1, strijelci **Stanić, Prosinečki, Šuker**) i Japana (1:0, Šuker), te poraz protiv Argentine. U osmini finala savladana je Rumunjska (1:0, Šuker), a trijumfalnu pobjedu protiv Njemačke u četvrtfinalu (3:0) donijeli su svojim golovima **Jarni, Vlaović** i Šuker. U polufinalu se dogodio nesretni poraz od kasnijeg svjetskog prvaka Francuske (1:2, Šuker), ali je susret za treće mjesto donio neopisivu radost cijele nacije pobjedom protiv favorizirane Nizozemske (2:1, Prosinečki, Šuker). Davor Šuker je sa šest pogodaka proglašen za najboljeg strijelca mundijala.

Japan i Južna Koreja 2002.

Nastup na dalekom istoku nije bio nimalo uspješan. Prvi susret je okončan pobjedom Meksika (1:0), potom je uslijedila velika pobjeda protiv Italije (2:1, **Olić, Rapačić**) i na koncu su sve nade pale u vodu minimalnim porazom od Ekvadora (0:1). Momčad je predvodio izbornik **Mirko Jozić**.

Njemačka 2006.

Nastup u Njemačkoj, pod palicom izbornika **Zlatka Kranjčara** bio je još neuspješniji. Porazom od Brazila (1:0) na startu, a potom i dva neodlučena susreta protiv Japana (0:0) i Australije (2:2, **Srna, N. Kovač**), *vatreni* su se ponovno pognutih glava vratili doma već poslije prvog kruga natjecanja u skupinama.

Brazil 2014.

Zla sudbina ispadanja već poslije nastupa u skupini nastavila se i na SP u Brazilu. Napomenimo kako 2010. godine Hrvatska nije izborila plasman i Južna Afrika je jedini mundial na kojemu nije sudjelovala od svog osamostaljenja. Domaćin Brazil slavio je pobjedu (3:1, **Marcelo a.g.**), potom je uslijedila fantastična predstava protiv Kameruna (4:0, **Olić, Perišić, Mandžukić** 2), no uslijedio je hladan tuš u odlučujućem susretu s Meksikom (1:3, Perišić). Izbornik je bio **Niko Kovač**.

Rusija 2018.

Ali sve rane i boli su zacijelile nakon već opće poznatog i naširoko opjevanog nastupa u Rusiji. Pobjedama protiv Nigerije (2:0, **Etebo a.g., Modrić**), Argentine (3:0, **Rebić, Modrić, Rakitić**) i Islanda (2:1, **Badelj, Perišić**) Hrvatska je suvereno osvojila skupinu. Potom su uslijedili dramatični prolasci nakon boljeg izvođenja jedanaesteraca u susretima osmine finala s Danskom (1:1, Mandžukić) i četvrtine finala s Rusijom (2:2, **Kramarić, Vida**), a kruna je bila polufinalna pobjeda nad Engleskom (2:1, Perišić, Mandžukić). Nažalost, momčad predvođena fantastičnim izbornikom Zlatkom Dalićem nije uspjela otići do samoga kraja, jer je u velikom finalu bila bolja Francuska (4:2, Perišić, Mandžukić).

D. P.

Narodne poslovice

- * Djeluj kao optimist, ali planiraj kao pesimist.
- * Svako voće je gorko prije sazrijevanja.
- * Nitko se nikada nije izgubio na ravnom putu.

Vicevi, šale...

- Zašto ne ideš kod zubara?
- Bojim se...
- Čega se bojiš?
- Da nemam 500 eura!
- Koja je najgluplja stvar u koju si vjerovao kao dijete?
- Da je spavanje kazna! :-(

Mudrolije

- * Tajna sreće je u tome da mnogo zahtijevamo od sebe, a malo od drugih.
- * Svijet je pun ljudi dobre volje; jedni su voljni raditi, a drugi su voljni pustiti ih da rade.
- * Nije nesreća kad ti se ne ispune snovi, nesreća je kad ne sanjaš.

Vremeplov – iz naše arhive

Lira naiva, 2012.

Vajštanski svinjokolj

Prikaz tradicijskog kolinja

Hrvatska kulturna udruga *Antun Sorgg* iz Vajske priredila je 3. Vajštanski svinjokolj, prikaz tradicijskog kolinja. Članovi udruge obrađivali su meso i pravili proizvode od mesa onako kako se to nekad radilo u Vajskoj, a gosti, članovi Muške pjevačke skupine iz Gundinaca (Hrvatska) su pokazali svoj tradicijski način obrade mesa i pripreme kobasica, čvaraka i drugih proizvoda.

Uz to, održan je izbor najbolje rakije od šljive iz domaće proizvodnje, a najuspješnije rakije bile su iz Bođana. Ocjenjivanje je vršio izvanredni profesor Prehrambeno-tehnološkog fakulteta u Osijeku **Ante Lončarić** sa svojim suradnicima. Ujedno je održano i predavanje kako napraviti što bolju i kvalitetniju rakiju.

Uz mnoge simpatizere udruge iz Vajske, Bača i Bođana manifestaciji su nazočili i predstavnici Vukovarsko-srijemske županije **Andrija Matić** i **Stipan Đurašković**, **Darko Baštovanović** iz HNV-a, **Anita Lovrić** u ime Turističke organizacije Općine Bač, kao i televizijske ekipe iz Odžaka i Novog Sada.

Rič po rič

Svega ima, sam fali Tarzan

Piše: Željko Šeremešić

Bome svi smo se trgli u kuće ka j' rdnila kapija. Čujem kako tabanju, ko da bižu, pa čujem Baka Janju kako požuriva druge. Ka' sam ošo u stražnju sobu, one sve već sidu poredane. Baka Janja već započela divan: »Čeljadi, jeste čuli? Ta ovo nema sad više sam u džungle već eto ima kod nas u komšiluku. Jeste l' čuli u Apatinu vidili nikaku veliku crnu mačku što zovu panter. Što j' velika i crna, ta i naše se mačke u kuće nagoju i budu crne ko gar, al nikad ne dostignu sto kila pa još kažu da oće i čoveka napast. Taki mačkaka sam ima u džungle, tamo se odviše teško du vidit a ova se šeće u po dana, špacira ko da j' na korze. Oma ju uslikali i javito da se triba pazit kad se ide u šumu. Ko će nas sade brinit još i od nje?«. Baka Manda, vidim natrafrita, objašnjava kako su nam eto nike godine došli u šumu i atar oni vrazi šakali pa otale odvijali ondal lisice, a lisice ku' će neg pravac u selo. Prazni kuća, dvorova kolik oš i one se lipo razbaškarile pa se častu kokošma u selu. »Čeljadi, ajd što su se oni doseljili al što nji sade ima da više ne mož njima vladat. Nit onim vražjim šakalima u šume i ataru nit lisicama u selu. Niko se za to priviše ne sekira nit se brine. A šta ćemo ako nam se i ovaj panter za stalno naselji pa ji bude i više. Pa taj može i čeljade pojist. Ko će nas i od te nesriće brinit?«. Strina Evča vrti glavom i oma kreće: »Ne triba se brinit. Svi su se digli, policija, lovci, ovi što se ko brinu za životinje i ovi iz zološkog kako kažu. Svi ga tražu i sam što ga nisu našli. Čak ga i sa neba tražu. Kažu da ima nikaka mirakula što leti i snima. I kad ga lipo nađu, ima jedna puška s kojom će ga uspavat. Triba sam malo virovat kad vlast divani, šta jeste a šta nije, šta i kako triba radit«. Na to će baka Marica: »Pa ovo j' sade kod nas ko u džungle, ko u cirkusu jel ko na filmu, ta ko na televizije. Koga svega i čega nema kod nas. Utirali nam stra da skoro po sokaku i dvoru ne mož odat bez brige kamoli po šume jel ataru. Digod se okreneš šakali jel lisice, a sade i ovaj panter došo paklit. Ta svagdi ima ko gospodari, al kod nas ko da baš i nema. Kod nas ko di šta stigne i može taj zavati. A narod se danaske ulinio pa trpi lli trpi. I ko što vidim nikog se tu ne mož rešit. Svi zaštititi i sa svakim ko u rukavica triba. Ovog pantera ćemo kad ga spazimo uspavat. A šta ako on dotle ne uspava kako čeljade?«. I baka Tonka, koja j' odviše smušita, vidim ne čeka već i ona nastavlja objašnjavat kako j' i ona čula da j' nikaka velika mačka što zovu panter pobigla odnikud, al se ne zna i otkale. Došla kod nas ko da j' spala s neba i zadala nam eto briga. »I sade eto svi štagod mudrijašu, svi štagod znu i objašnjavu a tog pantera ope nigdi nema ko da ga s miseca tražu. Kako nas sam znu nać kad triba platit struju, vodu jel porez? Jel ono što nam naplaćivu što nam odvlaču jel odvlaču vodu čega i nema. A jednu mačku pa još od sto kila ne možu nać. Nema tu pravoga gazde, čeljadi moja«. Vidim baka Janja mi gleda, a ja ko zapeta puška: »Eto, svega imamo, i džungle i cirkusa, i svašta u komšiluku i na televizije, nama fali još sam da Tarzan da dođe i sve posvršava«. Baka Janja od dragosti skočila sa stolca.

U NEKOLIKO SLIKA

Sjećamo se Vukovara

Sončanski RIBLJI PAPRIKAŠ

Pravi riblji paprikaš kuha se od Baje do Bogojeva, duž dunavske obale duge stotinjak kilometara, sve drugo su riblje čorbe. Nekada je riblji paprikaš bio jelo siromašnih alasa, a danas je omiljeni specijalitet koji se sprema na dunavskim čardama, vikendicama, druženjima. Današnji riblji paprikaš priprema se od šarana, eventualno uz dodatak štuke ili neke druge vrste ribe, a nekada je osnov bila dunavska deverika.

Kuhanje ribljeg paprikaša tradicionalno je muški posao, a samo kuhanje, iako ne traje dugo, prilika je za druženje uz vatru i kotlić.

Vrsni majstori ribljeg paprikaša su u selima podunavskih Hrvata Šokaca, a mi u KaHaRu tradicijskih jela ovoga puta ribu kuhamo na sončanski način.

U Sonti se riblji paprikaš nekada pripremao, osim od krupnije ribe, i od sitne bijele ribe koja se prvo kuhala kako bi se dobila gustina paprikaša.

Sončani su, kako priča **Ivan Vidaković**, nekada kao ribari radili na Staklari na Dunavu i pripremali su paprikaš na ovakav način. Kasnije je sama priprema pojednostavljena, pa se odmah kuhala krupna riba. Iako je

šaran danas sinonim za riblji paprikaš, Vidaković kaže da je najbolja riba za paprikaš veća dunavska deverika.

»Ribari koji su bili na Staklari radili su za poduzeće u Apatinu. Tu na Staklari se i kupovala riba, jer nije bilo ribarnica, već se kupovalo direktno od ribara. Uglavnom som, smuđ, kečiga i bijela riba. Riba se kuhala barem jednom tjedno, a u nekim kućama i češće. Samo paprikaš, riblju čorbu mi nikada ne kuhamo. Može se kuhati na šporetu, ali kada je veće društvo kuha se vani u kotliću. Kakav će biti paprikaš ovisi o količini vode, vrsti ribe i kojim drvima se loži. U riblji paprikaš se voda ne smije dodavati naknadno, jer će paprikaš biti voden, što bismo mi rekli 'paprika bi trčala okolo'«, kaže Vidaković.

Uz sve to važna je i paprika. Koliko može popraviti toliko može i pokvariti paprikaš, pa se za kuhanje koristi provjerena domaća sitna paprika.

Sastojci:

2 kilograma sitne bijele ribe

2 kilograma šarana

3 srednje glavice luka

kuhana rajčica

sol

3 žlice paprike

po želji sitna ljuta paprika

2,4 litre vode (na kilogram šarana ide 1,2 litre vode)

Priprema:

Narezani komadi šarana posole se i preliju kuhanom rajčicom i ostave na stranu oko 20 minuta. Rajčica (u Sonti bi rekli sosa) se dodaje kako se riba ne bi raskuhala.

U kotliću se s vodom bijela riba kuha oko 20 minuta. Kuhana riba se procijedi i propasira, a juha koja se dobije koristi se dalje za pripremu ribljeg paprikaša. Juha od prokuhane bijele ribe vraća se u kotlić i dodaju komadi šarana, luk i paprika. (Neki kuhari papriku dodaju tek kada paprikaš proključa.)

Riba proključa za 15 minuta i nakon toga kuha se još 25 minuta. Ukoliko se kuha dulje, riba se raskuha pa treba voditi računa o vremenu kuhanja.

Uz paprikaš se služe domaći rezanci.

Za vatru se koristi ili crvena vrba ili topola, jer vatra mora biti jaka kako bi paprikaš stalno ključao. Ne miješa se već se kotlić iznad vatre samo blago zanjše ukoliko paprikaš previše ključa.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5+plus**Paket
SIGURNOSTI**

za samo

3.600 RSD**GODIŠNJE****Osiguranje
drugačije od svih**

Opres u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a za samo 3.600RSD godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici
(oluja, grom, grad, snežna lavina i poplava)

**MILENIJUM[®]
OSIGURANJE**www.mlos.rs
011/ 715 23 00**RADIO MARIJA**

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

ILI-ILI**AKCIJA**Prijključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
- 6 meseci po 1 dinar ili
 - 12 meseci sa 50% popusta

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

ŽIVA BAŠTINA

Nematerijalna kulturna baština
Hrvata u Srbiji
IZLOŽBA

Ponedjeljak,
28. XI. 2022.
s početkom u 19 sati
Predvorje Gradske kuće u Subotici

Program prekogranične suradnje između Republike Hrvatske i Republike Srbije
financiralo Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske
Naziv projekta
NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA HRVATA U SRBIJI U FUNKCIJI RAZVOJA I SURADNJE
Partneri na projektu: Filozofski fakultet iz Osijeka i Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata

